

SLOVENSKI INŠTITUT ZA REVIZIJO
DUNAJSKA CESTA 106
LJUBLJANA

ZAKLJUČNO DELO ZA STROKOVNI NAZIV PREIZKUŠENI DAVČNIK

**Problematika obdavčitve odsvojitve poslovnega deleža v d.o.o. v zvezi z
določanjem vrednosti kapitala ob pridobitvi in odsvojitvi**

IZJAVA

Marko Wolf, vpisan v izobraževalni program za pridobitev strokovnega naziva Preizkušeni davčnik, izjavljam, da sem avtor tega zaključnega dela in skladno s prvim odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem objavo zaključnega dela na spletnih straneh Slovenskega inštituta za revizijo.

V Mariboru, 31.03.2025

Podpis: Marko Wolf

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Marko Wolf', with a stylized, flowing script.

Kazalo

UVOD	1
1 Opredelitev kapitala za davčne namene	3
1.1 Dohodnina in kapital	4
1.2 Dobiček iz kapitala	4
2 Opredelitev lastniškega deleža v gospodarski družbi po ZGD-1	4
2.1 Odsvojitvev kapitala in načini odsvojitve	5
3 Odsvojitvev kapitala z davčnega vidika.....	5
3.1 Davčna osnova.....	6
3.2 Davčna stopnja.....	6
3.3 Čas pridobitve kapitala.....	7
3.4 Čas odsvojitve kapitala.....	7
3.5 Oproščene transakcije	7
3.6 Neobdavčljive transakcije.....	8
3.7 Odlog ugotavljanja davčnih obveznosti	9
3.8 Obdavčitev prodaje deleža lastni družbi (odkup lastnega deleža)	9
3.9 Odsvojitvev lastniškega deleža ob likvidaciji družbe in način obdavčitve	10
4 Obdavčitev odsvojitve kapitala.....	10
4.1 Vrednost kapitala ob pridobitvi	11
4.2 Vrednost kapitala ob odsvojitvi	12
4.3 Vodenje evidenc kapitala.....	12
5. Določanje vrednosti kapitala ob pridobitvi in odsvojitvi	12
5.2 Pregled in določitev zakonsko opredeljene vrednosti kapitala ob odsvojitvi	13
5.3 Knjigovodska vrednost kapitala.....	14
5.3.1 Določanje vrednosti kapitala in davčne osnove na podlagi knjigovodskih vrednosti.....	14
5.3.2 Določanje knjigovodske vrednosti kapitala na medletne datume.....	17
5.3.3 Vpliv določenih dejavnikov v knjigovodskih izkazih, na vrednost kapitala	19
5.3.4 Prednosti in slabosti določanja vrednosti kapitala na podlagi knjigovodskih vrednosti	20
5.4 Tržna vrednost kapitala.....	21
5.4.1 Ocenjevanje vrednosti kapitala.....	21
5.4.2 Določanje tržne vrednosti kapitala in davčne osnove na podlagi tržnih vrednosti.....	22
5.4.3 Ocenjevanje tržne vrednosti kapitala po Mednarodnih standardih ocenjevanja vrednosti s strani pooblaščenega ocenjevalca vrednosti	23
5.4.4 Najpogostejši načini in metode vrednotenja kapitala za davčne namene	24

5.4.5 Prednosti in slabosti določanja vrednosti kapitala na podlagi tržnih vrednosti za davčne namene	28
6. Obdavčitev v primerih sprememb pri prejetih vplačilih po odsvojitvi kapitala	31
6.1 Obdavčitev v primerih dodatnih prejetih plačil po odsvojitvi kapitala	31
6.2 Obdavčitev v primerih zmanjšanja prejetih plačil po odsvojitvi kapitala	33
7 Opredelitev problematike vpliva posega davčnega organa v vrednost kapitala ob odsvojitvi	34
7.1 Določitev vrednosti kapitala ob pridobitvi v primeru posega davčnega organa v vrednost pri odsvojitvi z vidika pridobitelja za davčne namene	34
7.2 Davčna osnova z vidika pridobitelja kapitala	36
8 Opredelitev ostalih posameznih dejavnikov, ki lahko vplivajo na vrednost kapitala ob pridobitvi in odsvojitvi.....	36
9 Predlagane rešitve v zvezi z določanjem ustrezne vrednosti kapitala in obdavčenjem.....	39
9.1 Predlagane rešitve za davčne zavezanca v zvezi s preverjanjem in ugotavljanjem vrednosti ob odsvojitvi kapitala (poslovnega deleža)	39
9.2 Predlagane rešitve v zvezi s preverjanjem in ugotavljanjem vrednosti ob odsvojitvi kapitala (poslovnega deleža) za davčni organ	40
9.3 Predlagane zakonske rešitve	41
SKLEP	43
LITERATURA IN VIRI	45

KAZALO SLIK

SLIKA 1: Primer balance stanja in izkazanega Kapitala pri pridobitvi in odsvojitvi ob koncu leta, ter primer izračuna razlike med obema vrednostima	16
SLIKA 2: Primer balance stanja in izkazanega kapitala pri pridobitvi in odsvojitvi medletno ...	18
SLIKA 3: Primer balance stanja in izkazanega kapitala pri pridobitvi in odsvojitvi ob različnih računovodskih usmeritvah	19
SLIKA 4: prikaz ključnih korakov pri ocenjevanju vrednosti podjetij po različnih metodah.....	27
SLIKA 5: prikaz izračuna z različnima multiplikatorjema	29
SLIKA 6: Objavljeni mnogokratniki po različnih panogah, KPMG, Valuation Data Source, Business Valuation Resources (BVR, Deal Stats Value Index Digest, Q4 2023).....	29
SLIKA 7: prikaz razlike v vrednosti knjigovodske in ocenjene tržne vrednosti delnice.....	31

UVOD

Davčni organ v kontrolnih postopkih preverbe davčnih napovedi v zvezi z dohodnino od dobička od odsvojitve kapitala pri odsvojitvah lastniških deležev v d.o.o.-jih poziva davčne zavezanke k pojasnilom višine vrednosti kapitala ob odsvojitvi, kadar vrednost odstopa od vrednosti postavke »kapital« v bilanci stanja predmetne družbe. Ne glede na vrednosti izkazane v prodajnih pogodbah, želi davčni organ kot primerljivo vrednost primerjati postavko kapital iz objavljenih bilanc, ter v nasprotnem primeru poziva zavezanke k dokazovanju vrednosti in napotuje k tržnemu vrednotenju odsvojenega kapitala. Podlaga za to je 99. člen ZDoh-2, ki v prvem odstavku določa, da če vrednost kapitala ne ustreza vrednosti kapitala, ki bi se dala doseči v prostem prometu v času odsvojitve, se za vrednost kapitala ob odsvojitvi šteje primerljiva tržna cena kapitala ob odsvojitvi. Prav tako se lahko pojavijo različne davčne obravnave odsvojitve v primerih, ko celotne vrednosti zavezanec ni prejel ali pa je naknadno prejel dodatno plačilo. Problematika posega davčnega organa v vrednost kapitala se lahko pojavi tudi pri naslednjem pridobitelju kapitala, ko ta odsvoji pridobljeni predmetni kapital (v zvezi z vrednostjo ob pridobitvi in s tem povezano davčno osnovo).

Primeroma je davčni zavezanec v letu 2022 opravil prodajo deleža v gospodarski družbi (d.o.o.), ki ga je za določeno dogovorjeno vrednost prodal kupcu. Ker je pogodbeni vrednost deleža odstopala od knjigovodske vrednosti kapitala, je davčni organ zavezanca pozval, naj pojasni, zakaj je vrednost v pogodbi nižja od vrednosti kapitala v zadnji objavljeni bilanci stanja. Ker zavezanec ni imel drugega pojasnila kot to, da je šlo za dogovorjeno nizko kupnino, želi davčni organ odmeriti dohodnino z uporabo vrednosti kapitala iz zadnje objavljene bilance stanja. Posledično bo zavezanec obdavčen na osnovi drugačne vrednosti od te, ki je izvirala iz dejanskega posla (pogodbene vrednosti). Postavlja se vprašanje ali je knjigovodska vrednost kapitala iz bilance stanja primerna podlaga za izdajo odmerne odločbe na podlagi zakonskih določil o vrednosti kapitala (deleža v gospodarski družbi) ob odsvojitvi. Vprašanje ostaja tudi, kako bo davčni organ ravnal v primeru nadaljnje odsvojitve tega kapitala pri pridobitelju kapitala, ter kako bo takšen poseg vplival na obdavčitev pri tem pridobitelju. Raziskali smo tudi situacije, kjer bi odsvojitelj za tak kapital prejel dodatno plačilo naknadno ali pa v primeru, ko odsvojitelj ne bi prejel niti celotne pogodbene vrednosti.

Znan je način obravnave s strani davčnega organa in podatki, ki jih kot osnovo za primerjavo verjetno upošteva davčni organ.. Prav tako so znana zakonska določila (ZDoh-2), ki pa so s strani davčnega organa mnogokrat tolmačena na drugačen način, kot to razumejo davčni zavezanci.

V zaključnem delu smo raziskovali ali je možno zastaviti ustrezne smernice, na podlagi katerih bi lahko primerno in enotno določali davčno osnovo v primerih, kjer davčni organ nima primerljive tržne osnove za določitev primerne davčne osnove (ni na voljo podatka o tržni vrednosti kapitala oziroma deleža v gospodarski družbi), ter kako lahko to vpliva na vrednost ob pridobitvi za pridobitelja kapitala. Ali je možno zastaviti primerna izhodišča za enotno obravnavo dodatnih višjih oziroma nižjih plačil, ki jih prejme odsvojitelj kapitala?

Tema je vredna preučevanja zaradi tega, ker se vedno pogosteje dogaja, da lastniki predvsem manjših podjetij prenašajo svoje deleže v gospodarskih družbah neodplačno ali za minimalne kupnine zgolj zaradi pravno formalnih razlogov. Pri tem davčni organ kontrolira transakcije z davčnega vidika in poziva zavezanke, da pojasnijo vrednosti, ki odstopajo od tržne vrednosti primerljivega kapitala. Ob tem zavezanci velikokrat nimajo ustreznih pojasnil in posledično davčni organ določi višino davka, ki pa ne ustreza dejanski transakciji, niti tržni vrednosti. Hkrati se tudi zavezanci ne zavedajo svojih pravic, oziroma jih ne uveljavljajo pravočasno, pridobitelj tako odsvojenega kapitala pa prav tako običajno ni seznanjen z odločbami davčnega organa, ki se nanašajo na odsvojitelja kapitala, vendar bi lahko vplivale tudi na določitev davčne osnove pri nadaljnji odsvojitvi pridobljenega kapitala.

Tako velikokrat šele ob oddajanju davčne napovedi ugotovijo, da bo transakcija obdavčena drugače, kot so pričakovali.

V ta namen smo analizirali obstoječe obravnavane probleme, ter predlagali posamezne možne rešitve.

Menimo, da rezultat zaključnega dela koristi tako zaposlenim na davčnih uradih, davčnim zavezancem in njihovim svetovalcem, ki so povezani s tovrstnimi primeri.

Preučili smo zakonodajo in prakso z obravnavanega področja. Analizirali smo konkretne primere iz prakse ter probleme, ki se pojavljajo v praksi in nato podali predloge za rešitev tovrstnih situacij.

Pri proučevanju smo uporabili kombinacijo induktivno-deduktivne metode in opisne (deskriptivne) metode proučevanja, podrobneje kombinacijo deskripcije in kompilacije, saj smo izhajali iz teoretičnega in praktičnega povzemanja iz zakonskih podlag, sodne prakse, konkretnih upravnih postopkov in posameznih primerov iz prakse.

Pri proučevanju smo se omejili na postopke, ki so nam znani in dostopni, ter na posamezne praktične primere, ki niso starejši od 10 let.

1 Opredelitev kapitala za davčne namene

Ko gre za postopek obdavčitve, moramo najprej poznati predmet obdavčitve. V ta namen smo vpogledali v zakonsko podlago Zakona o dohodnini, saj se naše raziskovanje nanaša na dohodke fizičnih oseb v smeri odsvojitve kapitala.

Za kapital po 93. členu ZDoh-2 štejejo:

1. nepremičnina, ne glede na to, ali je bila odsvojena v spremenjenem ali nespremenjenem stanju;
2. vrednostni papirji in deleži v gospodarskih družbah, zadrugah in drugih oblikah organiziranja;
3. investicijski kuponi.

Kot kapital smo v zaključni nalogi obravnavali predvsem lastniške deleže fizičnih oseb v gospodarskih družbah, kot to opredeljuje Zakon o dohodnini (ZDoh-2) v 2. točki 93. člena. Gre torej za lastništvo poslovnega oziroma kapitalskega deleža v kapitalski družbi. Podrobneje pa se bomo posvetili lastniškemu deležu v družbi z omejeno odgovornostjo, ustanovljeni v skladu z Zakonom o gospodarskih družbah (ZGD-1) v Sloveniji.

Kot lastniški delež v kapitalu v skladu z določili ZGD-1 se za namene te naloge razume poslovni delež v gospodarski družbi z omejeno odgovornostjo, ki imetniku zagotavlja z zakonom (ZGD-1) določene upravljske in premoženjske pravice. Pod premoženjske pravice štejemo na primer pravico do izplačila dela bilančnega dobička, pravico do dela preostanka likvidacijske mase, pravico do odsvojitve in dedovanja poslovnega deleža, ter prednostno pravico pri povečanju osnovnega kapitala z vložki. Upravljske pravice pa družbeniku omogočajo pravico do udeležbe na skupščini, do glasovanja, informacij, vpogleda in druge v skladu z ZGD-1, razen, če družbena pogodba ne določa drugače. (Podgorelec, P., 2024).

Ob tem je v zvezi s kapitalom po določbah ZDoh-2 potrebno izraz “deleži v gospodarskih družbah” razumeti širše, kot to določa ZGD-1 za “poslovni delež”, ki je izražen v odstotku glede na osnovni vložek v osnovnem kapitalu družbenika. Za namene obdavčitve je potrebno delež v gospodarski družbi opredeliti kot skupek pravic in obveznosti družbenika v okviru poslovnega deleža, razširjen na celotno ekonomsko vrednost tega deleža, ki pa je bistvena za opredelitev dohodka davčnega zavezanca v smislu ZDoh-2 (povzeto po UPRS Sodba I U 1717/2016-20). Podrobneje smo o tem pisali v nadaljevanju te naloge (točka 2).

Za namene te zaključne naloge se v nadaljevanju osredotočamo na poslovne deleže v gospodarskih družbah z omejeno odgovornostjo, pri čemer izhajamo iz predpostavke, da je ekonomska vrednost deleža, ki ga obravnavamo, neposredno povezana in primerljiva z velikostjo deleža v osnovnem vložku družbenika. Tako za lažjo razlago v nadaljevanju predpostavimo, da sta poslovni delež v smislu ZGD-1 in delež v gospodarski družbi po določilih ZDoh-2 izenačena po ekonomski vsebini.

V nadaljevanju naloge tako za lažjo nadaljnjo obravnavo kot delež v kapitalu razumemo odstotek poslovnega deleža, ki tudi nominalno ustreza enakemu deležu družbenika v osnovnem kapitalu družbe.

1.1 Dohodnina in kapital

Dohodnina glede obdavčitve kapitala obravnava dohodke iz kapitala v 6. poglavju, kamor na podlagi 80. člena ZDoh-2 spadajo obresti, dividende in dobiček iz kapitala. V nalogi podrobneje opisujemo obdavčenje, ki se nanaša na dobiček iz kapitala, natančneje dobiček od odsvojitve kapitala.

1.2 Dobiček iz kapitala

Dobiček iz kapitala je podrobneje razdelan v poglavju 6.3 Zakona o dohodnini (ZDoh-2). Zakonodajalec je kot dobiček iz kapitala opredelil tisti dobiček, ki je ustvarjen z odsvojitvijo kapitala. Za namene te naloge, kot že navedeno, obravnavamo le transakcijo odsvojitve deleža v gospodarski družbi (družbi z omejeno odgovornostjo), kot to obravnava 2. točka 93. člena ZDoh-2. Gre za morebitno pozitivno razliko med vrednostjo, doseženo ob odsvojitvi takega kapitala in med vrednostjo ob pridobitvi tega kapitala, zmanjšano za določene normirane stroške.

2 Opredelitev lastniškega deleža v gospodarski družbi po ZGD-1

Z vidika Zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1)

Lastniški delež je v obliki poslovnega deleža v gospodarski družbi tista lastnina posameznega družbenika, ki temu daje pravice splošno določene z zakonodajo (ZGD-1) in morebiti še dodatno opredeljene v družbeni pogodbi. Na podlagi osnovnega vložka in sorazmerno z njegovo vrednostjo v osnovnem kapitalu pridobi družbenik svoj poslovni delež, ki je izražen v odstotkih.

Pravice, ki jih ima družbenik na podlagi svojega deleža, so premoženjske in upravljaljske pravice. Med premoženjske pravice spadajo pravica do udeležbe pri dobičku, pravica do dela preostanka likvidacijske mase in prednostna pravica pri povečanju osnovnega kapitala z novimi vložki. Na drugi strani med upravljaljske pravice spada pravica do sodelovanja pri upravljanju družbe, pravica do informacij in vpogleda v poslovno dokumentacijo družbe, pravica do izstopa iz družbe, ter pravica do izključitve drugega družbenika. (Bratina, B., 2010)

Poslovni delež v družbi z omejeno odgovornostjo se ne more izdati kot vrednostni papir, zato tudi ni možno z njim trgovati na borzi vrednostnih papirjev, kar nedvomno zmanjšuje njegovo likvidnost in posledično tudi otežuje pridobivanje informacij o njegovi vrednosti (Podgorelec, P., 2024).

Z vidika Zakona o dohodnini (ZDoh-2)

Z vidika ZDoh-2 je v 93. členu določena kot vrsta kapitala tudi delež v gospodarski družbi, ki se pojmovno lahko razlikuje od izraza poslovni delež, kot ga opredeljuje ZGD-1, kar smo predstavili v prejšnjem odstavku. Pri pojmu delež v gospodarski družbi je potrebno za namene obdavčitve z dohodnino ob odsvojitvi takšnih deležev izhajati iz ekonomske vrednosti takšnega deleža. To ne pomeni zgolj ozke interpretacije nominalnega zneska osnovnega kapitala ali zgolj ozke obravnave deleža v osnovnem kapitalu družbe. Gre za skupek pravic in obveznosti družbenika, ki se v obravnavanem deležu gospodarske družbe odražajo v celotni ekonomski vrednosti tega deleža. Pri tem izhajamo iz razlage sodbe Vrhovnega sodišča številka X Ips 23/2018 z dne 16.01.2019, ki se je jasno opredelilo glede pojma poslovnega delež v gospodarski družbi, ki se nanaša na izraz kapital v povezavi z deležem v gospodarski družbi, kot to določa 93. člen ZDoh-2. V sodbi je obrazloženo, da

če je namen obdavčenja dohodka iz kapitala res v dejanskem, ekonomskem povečanju premoženja, potem "kapital" po prvem odstavku 98. člena ZDoh-2 ne pomeni zgolj osnovnega kapitala. Velikost poslovnega deleža v smislu ZGD-1 torej po stališču Vrhovnega sodišča ni enaka ekonomski vrednosti tega deleža, ki pa je bistvena za opredelitev dohodka davčnega zavezanca v smislu ZDoh-2.

V omenjeni sodbi je predmet presoje naknadno vplačilo kapitalskih vložkov, ki niso predmet osnovnega kapitala družbe. Sodišče je razsodilo, da z vidika ekonomske vrednosti, takšno naknadno vplačilo vpliva na nabavno vrednost kapitala ob pridobitvi, čeprav takšno vplačilo ni vplivalo na spremembo deleža v poslovnem deležu ali višini osnovnega kapitala družbe, kar v ožjem smislu predstavlja poslovni delež z vidika ZGD-1.

Za lažjo predstavo lahko dodamo še primer družbe z omejeno odgovornostjo, ki ima osnovni kapital razdeljen na 10 % v lasti družbenika A, preostalih 90 % pa predstavlja lastni delež družbe. Poslovni delež družbenika z vidika ZGD-1 predstavlja 10 % poslovni delež v osnovnem kapitalu družbe. Vendar, ker lastni delež družbi ne zagotavlja glasovalnih pravic (po 506. členu ZGD družba ne more uresničevati pravic iz lastnih deležev), predstavlja z upravljaljskega in ekonomskega vidika teh 10 % poslovnega deleža v osnovnem kapitalu dejansko 100 % delež v ekonomskem smislu.

Oba primera v povezavi z obrazložitvijo Vrhovnega sodišča glede pomena deleža v gospodarski družbi s stališča ZDoh-2 tako jasno nakazujeta, da je za namene obdavčitve potrebno na delež v gospodarski družbi gledati širše kot z vidika ZGD-1, osnovni temelj pa je dejanska ekonomska vrednost obravnavanega deleža.

2.1 Odsvojitvev kapitala in načini odsvojitve

Zakon o gospodarskih družbah na podlagi 481. člena določa, da se lahko posamezni poslovni deleži prenašajo. Prenašajo se lahko tako, da se poslovni deleži odsvojijo ali dedujejo. Pri odsvojitvi je določeno, da se lahko odsvojitve opravi le s pogodbo v obliki notarskega zapisa. Ob odsvojitvi deleža mora družbenik upoštevati zakonske omejitve glede drugih družbenikov v družbi, ki imajo določene prednostne pravice in pa morebitne dodatne omejitve glede odsvojitve, če so te določene z družbeno pogodbo (kot na primer soglasje drugih družbenikov za odsvojitve deleža in drugo). Možna je tudi odsvojitve dela posameznega poslovnega deleža, kar določa 483. člen ZGD-1. Tako lahko družbenik odsvoji le del poslovnega deleža, tako pa s tem nastane še en nov in samostojen poslovni delež. Pod odsvojitvijo deleža pa moramo omeniti še izstop in izključitev družbenika, ki je lahko izveden pogodbeno ali na podlagi sodne odločbe. V takih primerih lastniški delež tudi preneha. (Podgorelec, P., 2024)

3 Odsvojitvev kapitala z davčnega vidika

Odsvojitvev kapitala z davčnega vidika je opredeljena nekoliko drugače kot z vidika ZGD-1. Na podlagi določb 94. člena ZDoh-2 se kot odsvojitvev kapitala upošteva vsaka odsvojitvev kapitala ali dela kapitala, kot je:

- prodaja kapitala,
- dajanje kapitala v dar,
- zamenjava kapitala,

- unovčitev investicijskega kupona,
- izplačilo sorazmernega dela likvidacijske mase v primeru likvidacije investicijskega sklada,
- izplačilo lastniškega deleža v primeru prenehanja gospodarske družbe, zadruga ali druge oblike organiziranja,
- izplačilo lastniškega deleža v primeru zmanjšanja lastniškega kapitala gospodarske družbe, zadruga ali druge oblike organiziranja,
- izstopa ali izključitve ter,
- drugi primeri izplačila lastniškega deleža, izplačanega v denarju ali v naravi, če ni z ZDoh-2 določeno drugače.

Navedeno izkazuje, da zakon kot predmet obdavčitve navaja doseženi dobiček, ki se na podlagi udeležbe fizične osebe v gospodarski družbi doseže pri odsvojitvi deležev v gospodarskih družbah. ZDoh-2 ne vsebuje podrobnejše definicije lastniškega deleža v kapitalu oziroma gospodarski družbi, ampak opredeljuje kakršnokoli obliko lastniške udeležbe fizične osebe v gospodarski družbi, za kar pa se uporablja enotni besedni termin kapital. Pri tem je potrebno biti pozoren na to, da lahko ima posamezni družbenik več deležev ali celo samo polovico poslovnega deleža, ki so pridobljeni v različnih časovnih trenutkih in na različne načine, kar pa lahko vpliva na obdavčenje (Rižner, 2010). Podrobneje smo pomen deleža v gospodarski družbi za namene obdavčitve predstavili v točki 2.

3.1 Davčna osnova

Davčna osnova pri obdavčitvi dobička od kapitala se ugotavlja na osnovi 97. člena ZDoh-2 in sicer kot razlika med vrednostjo kapitala ob odsvojitvi in vrednostjo kapitala ob pridobitvi. Če je ta razlika pozitivna, jo zmanjšamo za normirane stroške, povezane s pridobitvijo in odsvojitvijo kapitala, vendar se priznajo največ v višini, ki ne sme preseči nižjega od:

- seštevka 1% od nabavne vrednosti kapitala in 1% od vrednosti kapitala ob odsvojitvi, ali
- pozitivne razlike med vrednostjo kapitala ob odsvojitvi in vrednostjo kapitala ob pridobitvi.

Omeniti velja, da 97. člen ZDoh-2 vsebuje tudi določbe o upoštevanju morebitne izgube, ki se upošteva v relevantnem davčnem obdobju, vendar ne več, kot znaša pozitivna davčna osnova. Neizkoriščena davčna izguba pa se lahko pod določenimi pogoji tudi prenaša v naslednja davčna obdobja.

Za namen naše naloge smo izhajali iz predpostavke, da zavezanec opravi le eno transakcijo odsvojitve kapitala (kot deleža v gospodarski družbi d.o.o.) in iz te transakcije ne ustvari negativne razlike med vrednostjo kapitala ob odsvojitvi in vrednostjo kapitala ob pridobitvi.

3.2 Davčna stopnja

Dohodki iz kapitala se na podlagi 131.a člena ZDoh-2 ne všttevajo v letno davčno osnovo za obračun dohodnine. Izračunana in plačana dohodnina od dohodkov iz kapitala se šteje kot dokončen davek. Davčna stopnja, po kateri se obdavči pozitivna davčna osnova, znaša 25 %. Vendar pa ZDoh-2

določa, da se ne glede na splošno 25 % davčno stopnjo, stopnja dohodnine od dobička iz kapitala znižuje vsakih pet let imetništva kapitala. Tako znaša stopnja dohodnine po dopolnjenih:

- Petih letih imetništva kapitala: 20 %
- Desetih letih imetništva kapitala: 15 %

Po dopolnjenih petnajstih letih imetništva kapitala, pa je dobiček od odsvojitve kapitala oproščen plačila dohodnine po 96. členu ZDoh-2.

3.3 Čas pridobitve kapitala

Čas pridobitve kapitala je pomembna postavka, saj je od obdobja lastništva, oziroma imetništva kapitala odvisna višina davčne stopnje. Zato je pomembno kateri datum se šteje za datum pridobitve kapitala. ZDoh-2 v 101. členu navaja, da se za ta datum šteje datum sklenitve pogodbe ali drugega pravnega posla oziroma datum pravnomočnosti sodne odločbe ali dokončnosti odločbe upravnega organa, na podlagi katerih je fizična oseba pridobila kapital. Pomembno torej ni samo plačilo za pridobitev kapitala, ampak datum sklenitve posla oziroma pogodbe.

V drugih primerih pa se upošteva datum, ki je razviden iz drugih dokazil. Zakonodajalec je določil tudi posamezne izjeme, kjer se čas pridobitve upošteva nekoliko drugače (npr. pri prenosih sredstev iz gospodinjstva na podjetje in nato nazaj v gospodinjstvo), vendar za namen te naloge tega ne bomo obravnavali.

3.4 Čas odsvojitve kapitala

Pri kriteriju glede časa odsvojitve kapitala je potrebno upoštevati določila 102. člena ZDoh-2. Ta določajo, da se za čas odsvojitve kapitala štejejo datum sklenitve pogodbe ali drugega pravnega posla oziroma pravnomočnosti sodne odločbe ali dokončnosti odločbe upravnega organa, na podlagi katerih je fizična oseba odsvojila kapital. Kadar gre za prenehanje gospodarske družbe ali zmanjšanje osnovnega kapitala, pa se upošteva datum sklepa o prenehanju ali zmanjšanju kapitala. Zakonodaja navaja še primer izstopa ali izključitve družbenika iz registra, kjer se upošteva datum vpisa učinka izstopa ali izključitve v register. V drugih primerih pa tako kot pri času pridobitve tudi pri času odsvojitve šteje datum, ki ga je možno izkazovati z drugimi primernimi dokazili.

Kot ugotavljamo že pri datumu pridobitve kapitala, se tudi pri datumu odsvojitve kapitala ne upošteva plačilo, ampak datum sklenitve posla, pogodbe ali drugega pravnega akta, ki je podlaga za veljavnost odsvojitve kapitala.

3.5 Oproščene transakcije

Zakon o dohodnini na splošno določa, da je plačila dohodnine od dobička iz kapitala oproščena odsvojitve kapitala takrat, ko čas lastništva kapitala presega 15 let.

Prav tako je določenih nekaj dodatnih izjem, ki štejejo med oproščene transakcije. Dohodnine se tako ne plača tudi od dobička iz kapitala, doseženega pri:

- prvi odsvojitvi delnic ali deleža v kapitalu, pridobljenega v procesu lastninskega preoblikovanja podjetij v skladu s predpisi, ki urejajo lastninsko preoblikovanje podjetij. Za prvo odsvojitve se šteje tudi prva odsvojitve podedovanih delnic ali deleža v kapitalu, ki jih je zapustnik pridobil v procesu lastninskega preoblikovanja podjetij v skladu s predpisi, ki urejajo lastninsko preoblikovanje podjetij;
- odsvojitvi stanovanja ali stanovanjske hiše pod določenimi pogoji,
- odsvojitvi investicijskih kuponov, ob izpolnjevanju še drugih pogojev iz tega člena,
- odsvojitvi dolžniških vrednostnih papirjev,
- odsvojitvi deleža, pridobljenega na podlagi naložb tveganega kapitala (naložb v obliki povečanja osnovnega kapitala družbe z vloži zavezanca ali ustanovitve gospodarske družbe) v družbi tveganega kapitala, ki je ustanovljena v skladu z zakonom, ki ureja družbe tveganega kapitala, pod določenimi pogoji.

Ob obravnavah odsvojitve, ki so oproščene plačila dohodnine, je potrebno upoštevati, da izguba, ki jo zavezanec doseže pri odsvojitvi kapitala, ki šteje po 96. členu ZDoh-2 za oproščeno, ne zmanjšuje davčne osnove od dobička iz kapitala.

3.6 Neobdavčljive transakcije

Zakon o dohodnini zraven oproščenih odsvojitve kapitala določa tudi neobdavčljive odsvojitve kapitala, ki pa niso odvisne od dobe lastništva kapitala. Za neobdavčljive odsvojitve kapitala se v skladu s 95. členom ZDoh-2 štejejo:

- prenos kapitala preminule osebe na dediča, volilojemnika ali osebo, ki ju nadomesti po predpisih o dedovanju, ali na drugo osebo, ki uveljavlja kakšno pravico iz zapuščine, zaradi smrti fizične osebe;
- odsvojitve nepremičnine po pogodbi o dosmrtnem preživljanju ali po darilni pogodbi za primer smrti;
- prenos nepremičnin iz naslova razlastitev ali drugih zakonskih ukrepov oziroma na podlagi prodajne pogodbe, ki je bila sklenjena namesto razlastitve;
- prenos kapitala posojilojemalcu ali zastavnemu upniku v primeru ustanovitve zastavne pravice na kapitalu in prenos nazaj posojilodajalcu oziroma zastavitelju, razen prenosa nazaj v primeru, ko se posojeni kapital proda in vrne novo kupljeni kapital;
- zamenjava vrednostnih papirjev z istovrstnimi papirji istega izdajatelja, pri kateri se ne spreminjajo razmerja med družbeniki in kapital izdajatelja ter ni denarnega toka;
- razdelitev delnic istega izdajatelja na delnice ali združitev delnic istega izdajatelja v delnice, ki se opravi pri nespremenjenem osnovnem kapitalu izdajatelja, razen morebitnih denarnih izplačil; za delnico po tej točki se šteje tudi začasnica;
- zamenjava prednostnih delnic z navadnimi delnicami istega izdajatelja; morebitna denarna izplačila ob zamenjavi se štejejo za delno odsvojitve;
- zmanjšanje deleža v okviru zmanjšanja osnovnega kapitala, ki je namenjeno kritju prenesene izgube, oziroma čiste izgube poslovnega leta ali prenosu zneskov v kapitalske rezerve ali umiku delnic, oziroma deležev, oziroma zmanjšanje kapitalskega deleža v osebni družbi zaradi izračunanega deleža družbenika pri izgubi osebne družbe, ki se odpiše od njegovega kapitalskega

deleža, oziroma zmanjšanje vrednosti deleža, ki ga je vpisal član zadruga, ki je namenjeno kritju neporavnane izgube zadruga;

- prenos kapitala v postopkih prisilne izterjave obveznih dajatev v skladu z zakoni.

3.7 Odlog ugotavljanja davčnih obveznosti

Zakon o dohodnini v 100. členu določa, da v določenih primerih zavezanci lahko odložijo davčne obveznosti iz odsvojitve kapitala. Takšni primeri so:

- podaritev kapitala zavezančevemu zakoncu ali otroku, vključno z neodplačno izročitvijo po izročilni pogodbi;
- zamenjava deleža v okviru zamenjave kapitalskih deležev, združitve in delitev, kot so opredeljene v zakonu, ki ureja davek od dohodkov pravnih oseb za namene obdavčitve pri zamenjavi kapitalskih deležev in obdavčitve pri združitvah in delitvah;
- zamenjava investicijskih kuponov podsklada za investicijske kupone drugih podskladov v okviru prehajanja med podskladi pri istem krovnem vzajemnem skladu, ki ga upravlja družba za upravljanje, ki je rezident Slovenije po zakonu, ki ureja davek od dohodkov pravnih oseb, ali rezident druge države članice EU, če družba za upravljanje zagotovi ustrezen način sledljivosti prehodov med podskladi.

Zakonodajalec je za primere iz prve alineje 100. člena ZDoh-2 omogočil tudi odlog glede upoštevanja časa in nabavne vrednosti kapitala. Šteje se namreč, da pridobitelj kapitala v tem primeru obdrži takšne ugodnosti, da lahko kot čas pridobitve kapitala in nabavno vrednost kapitala uveljavlja kot tisto, ki je veljala za odsvojitelja kapitala. Ob tem je pogoj, da se pravočasno vloži prigrasitev odloga ugotavljanja davčnih obveznosti, saj v nasprotnem primeru te ugodnosti ni možno uveljavljati. Kadar je govora o tovrstni odsvojitvi kapitala kot deleža v gospodarski družbi, je potrebno takšno prigrasitev za rezidente vložiti do 28. februarja za preteklo leto.

Pri oproščeni transakciji odsvojitve kapitala (odsvojitve kapitala po petnajstih letih imetništva,) v zakonu o dohodnini v 100. členu sicer ni predvideno, da se uveljavlja vloga za odlog ugotavljanja davčnih obveznosti. Ker je transakcija oproščena obdavčitve, tudi ni podlage, da bi se uveljavljal odlog ugotavljanja davčnih obveznosti pri odsvojitelju. Vendar pa je s tem onemogočeno uveljavljanje pravic pri prihodnjem pridobitelju, ki bi jih sicer imel v zvezi s časom in vrednostjo pridobitve kapitala. Da je možno uveljavljanje teh pravic iz 5. in 6. odstavka 100. člena ZDoh-2 (upoštevanje časa lastništva in nabavne vrednosti kot pri odsvojitelju), je odločilo že sodišče v sodbi Vrhovnega sodišča številka VSRS Sodba X Ips 218/2017 z dne 16.09.2020. Tako je v skladu s sodno prakso možno davčne ugodnosti po 100. členu ZDoh-2 uveljavljati tudi v primerih oproščenih transakcij, kadar je odsvojitelj imel v lasti kapital več kot 15 let. Na podlagi vsebine omenjene sodbe, pa za uveljavljanje teh pravic posebna odločba davčnega organa niti ni potrebna.

3.8 Obdavčitev prodaje deleža lastni družbi (odkup lastnega deleža)

Gospodarska kapitalna družba lahko v skladu s 500. členu ZGD-1 odkupi lastne deleže. Tako lahko družba odplačno pridobi lastne poslovne deleže, za katere so bili vložki vplačani v celoti, vendar jih ne sme plačati, dokler ne oblikuje rezerv za lastne poslovne deleže po 5. odstavku 64. člena ZGD-1.

Po vsebini gre za odkup dela kapitala, ki ga družbenik proda družbi in družba namesto njega postane lastnica poslovnega deleža.

Glede obdavčitve takšne transakcije je bilo v zadnjih letih veliko sprememb, saj je bila praksa obravnave takšnega dogodka v davčnem smislu najprej obravnavana kot odsvojitvev kapitala, kar pa je davčni organ večkrat obravnaval tudi kot prikrito izplačilo dobička. Zadnja sprememba glede tega je bila uvedena z novelo Zakona o dohodnini – ZDoh-2AA (Uradni list RS, št. 158/22 z dne 19.12.2022), ki odkup lastnega deleža v družbi obravnava kot izplačilo dividende, razen če gre za nakup na organiziranem trgu. Vendar je posebnost takšne obravnave v primerjavi s klasičnim izplačilom dividend v tem, da lahko zavezanec (odsvojitelj) uveljavlja zmanjšanje izplačane vrednosti za nabavno vrednost odsvojenih delnic ali deležev, ki se določi v skladu z 98. členom tega zakona. V primeru obročnega izplačila vrednosti delnic ali deležev, se nabavna vrednost porazdeli med obroke, sorazmerno njihovi višini. Prav tako se ob pridobitvi na različne datume šteje, da so odsvojene zadnje pridobljene delnice ali deleži. Odsvojitvev delnic ali deležev po tej točki ne šteje za odsvojitvev kapitala po III.6.3. poglavju ZDoh-2.

3.9 Odsvojitvev lastniškega deleža ob likvidaciji družbe in način obdavčitve

Likvidacija družbe predstavlja postopek, s katerim podjetje zaključi svoje poslovanje. Gre za formalno in pravno ureditev prenehanja družbe, kjer se poravnajo vse obveznosti ter razdelijo preostala sredstva. Podjetje se tudi izbriše iz registra in tako preneha obstajati. Postopek je lahko redni ali prisilni, pri čemer ima vsak od teh načinov svoje posebnosti.

Kadar govorimo o likvidaciji družbe z omejeno odgovornostjo, katere družbeniki so fizične osebe, se ob likvidaciji šteje, da gre za odsvojitvev kapitala v skladu s 94. členom ZDoh-2. Ta določa, da kot odsvojitvev kapitala med drugim šteje tudi izplačilo lastniškega deleža v primeru prenehanja gospodarske družbe. Družbeniki morajo tako oddati davčno napoved od dohodkov od dobička iz odsvojitve kapitala do 28. februarja v letu po letu v katerem je bila družba izbrisana iz registra in je s tem prenehala. Izjema je tudi tukaj imetništvo kapitala več kot 15 let, saj v takih primerih zaradi določil o oprostitvi iz 96. člena ZDoh-2 davčne napovedi ni potrebno vlagati.

4 Obdavčitev odsvojitve kapitala

V nalogi se osredotočamo na odsvojitvev kapitala v smislu deleža v gospodarski družbi, družbi z omejeno odgovornostjo, kjer kot družbenik nastopa fizična oseba. V tem primeru je za izvedbo obdavčitve za rezidente potrebno do 28. februarja napovedati in vložiti davčno napoved za vse odsvojitve kapitala za preteklo koledarsko leto. Če povzamemo, je tako obdavčitev dobička od odsvojitve kapitala odvisna od:

- vrste kapitala,
- ali gre za obdavčljivo odsvojitvev kapitala (ne gre za oprostitvev ali neobdavčljivo odsvojitvev kapitala),
- časa imetništva kapitala (nad 15 let ni plačila dohodnine),
- vrednosti kapitala ob pridobitvi,
- vrednosti kapitala ob odsvojitvi.

Na podlagi naštetih podatkov in ob upoštevanju normiranih stroškov, se določi davčna osnova, ki se nato po ustrezni davčni stopnji obdavči z dohodnino. Takšen davek velja za dokončen davek in torej ne šteje v dohodninsko lestvico.

Vidimo, da je potrebnih za pravilno določitev višine obdavčitve več različnih podatkov in argumentov, od katerih so nekateri lažje dokazljivi (n.pr. čas imetništva kapitala), medtem ko drugi dejavniki, kot sta vrednosti kapitala ob pridobitvi in vrednost kapitala ob odsvojitvi, nista zmeraj enostavno določljiva in točna podatka.

V nadaljevanju naloge se bomo osredotočali na področje vrednosti kapitala, s čemer imamo v mislih natančneje vrednost deleža v gospodarski družbi z omejeno odgovornostjo, ki je ključno pri določanju višine davčne osnove.

4.1 Vrednost kapitala ob pridobitvi

Vrednost kapitala (za namen naše naloge je to delež v gospodarski družbi z omejeno odgovornostjo), ki jo za namene obdavčenja upoštevamo ob pridobitvi kapitala, predstavlja nabavno vrednost kapitala in določeni stroški, ki so priznani po določilih 98. člena ZDoh-2.

Običajno se za nabavno vrednost kapitala upošteva v prodajni ali drugi pogodbi določena vrednost kapitala v času pridobitve. Če kapital ni pridobljen na podlagi relevantne pogodbe ali vrednost ni razvidna iz te pogodbe, mora davčni zavezanec sam dokazovati vrednost kapitala ob pridobitvi z ustreznimi dokazili. V določenih primerih, kot je dedovanje in darovanje, se kot nabavna vrednost ob pridobitvi šteje vrednost, ki je bila podlaga za odmero davka na dediščine in darila. Če ta ni bil odmerjen, pa se upošteva primerljiva tržna cena kapitala, ki jo mora ustrezno dokazati davčni zavezanec.

Posebnost velja tudi v primeru, kadar zavezanec pridobi delnico ali povečani delež oziroma osnovni vložek pri povečanju osnovnega kapitala iz sredstev družbe. Takrat se šteje, da je nabavna vrednost tako pridobljene delnice ali pridobljenega povečanega deleža oziroma osnovnega vložka enaka nič. Prav tako so posebnosti še prenosi kapitala (sredstva) iz podjetja v gospodinjstvo in pri prenehanju opravljanja dejavnosti, kjer se zasleduje primerljive tržne cene sredstev.

Stroški, ki se upoštevajo pri opredelitvi vrednosti kapitala, gledano z vidika transakcij z deleži v gospodarskih družbah, so:

- znesek davka na dediščine in darila, ki ga je plačal zavezanec ob pridobitvi kapitala,
- naknadna vplačila, ki jih je družbenik vplačal po ustanovitvi družbe v skladu z določili družbene pogodbe in mu pred odsvojitvijo niso bila vrnjena oziroma ni nastala obveznost njihovega vračila.

ZDoh-2 v 98. členu tudi določa, da kadar je družbeniku vrnjeno obvezno naknadno vplačilo, ki ga sam ni vplačal in je pravico do njegovega vračila pridobil s pridobitvijo deleža, tako vrnjeno naknadno vplačilo zmanjša nabavno vrednost pridobljenega deleža v višini vplačane vrednosti takega naknadnega vplačila, vendar znesek zmanjšanja ne more preseči nabavne vrednosti.

4.2 Vrednost kapitala ob odsvojitvi

Ob odsvojitvi je potrebno za namene pravilnega obdavčenja ugotoviti vrednost kapitala. Vrednost se običajno določa na podlagi pogodbene vrednosti kapitala, na podlagi katerega se le tega tudi odsvoji. Vendar je zakonodajalec v 99. členu ZDoh-2 predvidel tudi situacije, ko se kapital ne odsvoji na podlagi pogodbe, kadar iz same pogodbe vrednost kapitala ni razvidna ali pa kadar vrednost kapitala na podlagi pogodbene vrednosti ne odraža vrednosti, ki bi jo bilo možno doseči v prostem prometu v času odsvojitve kapitala. V takšnih primerih se za vrednost kapitala ob odsvojitvi upošteva primerljiva tržna vrednost kapitala v času odsvojitve tega kapitala.

Ob tem zakonodajalec dopušča zmanjšanje vrednosti kapitala ob odsvojitvi za stroške cenilca in davek na promet z nepremičninami le pri odsvojitvi nepremičnin, medtem ko pri odsvojitvi kapitalskega deleža v gospodarski družbi podobnih stroškov (na primer izvedba cenitve tržne vrednosti kapitala) ni moč uveljavljati za znižanje vrednosti kapitala ob odsvojitvi.

4.3 Vodenje evidenc kapitala

Da bi lahko opravili pravilno obdavčitev kapitala v primeru odsvojitve, je dolžan davčni zavezanec v skladu s 103. členom ZDoh-2 voditi tudi evidenco zalog istovrstnega kapitala, kar velja za vrednostne papirje, deleže v gospodarskih družbah, ter investicijske kupone. Vodenje te evidence je zelo pomembno zato, da lahko davčni zavezanec v skladu z določili tega člena pri obdavčenju uveljavlja pravilno časovno obdobje imetništva lastništva kapitala, delež, oziroma velikost tega deleža, ter tako uporabi pravilno davčno stopnjo.

5. Določanje vrednosti kapitala ob pridobitvi in odsvojitvi

Podrobneje si bomo ogledali določanje vrednosti kapitala pri obravnavi transakcij z lastniškimi deleži v gospodarski družbi, kot je družba z omejeno odgovornostjo. Kadar gre na primer za ustanovitev nove družbe z vplačilom osnovnega kapitala v denarju, je določanje vrednosti kapitala ob pridobitvi relativno enostavno. Zahtevnejše pa je določanje različnih vrednosti na določen dan ob delujočem podjetju, saj gospodarske družbe z omejeno odgovornostjo ne kotirajo na organiziranem trgu in posledično ni zanesljivih prosto dostopnih podatkov, na primer, o njihovi tržni vrednosti.

V primeru pridobitve ali odsvojitve lastniškega deleža v delujoči družbi z omejeno odgovornostjo pa je pravilna določitev vrednosti kapitala, ki bi odražala tržno vrednost le tega, velikokrat neznanka. Še zlasti takrat, ko gre za pridobitev ali odsvojitev iz netržnih razlogov ali pa, ko vrednost v poslu sploh ni bila določena ali znana.

Pri odmeri davka davčni organ v praksi običajno primerja vrednosti v davčni napovedi davčnih zavezancev z vrednostjo knjigovodskih podatkov, ki so objavljeni na portalu AJPES. Takšna praksa je običajna iz razloga, ker davčni organ ne razpolaga z nobenimi drugimi podatki, razen objavljenih, na podlagi katerih bi lahko preverili ali vrednost kapitala v času transakcije okvirno odraža vrednost, ki bi se jo dalo doseči v prostem prometu.

5.1 Analiza in določitev zakonsko opredeljene vrednosti kapitala ob pridobitvi

Kot smo zapisali že v predhodnih poglavjih, je zakonsko opredeljena določitev kapitala ob pridobitvi določena kot nabavna vrednost kapitala ob pridobitvi (v našem primeru se osredotočamo na delež v gospodarski družbi z omejeno odgovornostjo). Zakonsko določilo torej napeljuje k vrednosti, ki je bila plačana v denarju ali drugačni obliki ob pridobitvi kapitala, v kolikor je ta vrednost znana iz pogodbe ali drugega ustreznega dokazila. V kolikor torej sama vrednost ni znana iz pogodbe, je potrebno zagotoviti druga dokazila o nabavni vrednosti, vendar zakonsko določilo za nabavno vrednost generalno ne napeljuje na tržno vrednost, razen v primeru pridobitve po 1. točki 95. člena ZDoh-2 (dedovanje lastniškega deleža, oziroma prenos zaradi smrti fizične osebe), če davek na dedščine ni bil odmerjen. Prav tako se tržna vrednost ugotavlja še v primeru pridobitve kapitala po 4. odstavku 43. člena ZDoh-2 (pravica delojemalca do pridobitve delnic po znižani ceni, kot boniteta).

Posebnost pri določanju vrednosti kapitala ob pridobitvi je pri pridobitvi ali povečanju deleža s povečanjem osnovnega kapitala iz sredstev družbe, kjer se vrednost tako pridobljenega kapitala avtomatsko upošteva po vrednosti nič.

Dodatna posebnost se nanaša še na naknadna vplačila kapitala družbenikov v druge postavke kapitala, kot so kapitalske rezerve. V tem primeru namreč velja mnenje, da bi moralo naknadno vplačilo družbenika tudi v druge sestavine kapitala, imeti vpliv na velikost vrednosti kapitala ob pridobitvi (Kocbek, M., 2017). Temu je pritrdilo tudi Vrhovno sodišče v sodbi iz leta 2019, kjer je razsodilo, da se tudi naknadna pogodbeno vplačila družbenika po 98. členu ZDoh-2 vštevajo v nabavno vrednost kapitala ob pridobitvi (Sodba Vrhovnega sodišča VSRS Sodba X Ips 23/2018). Temu primerno je urejeno tudi določilo v 4. točki 7. odstavka 98. člena ZDoh-2, ki tovrstna naknadna vplačila uvršča med stroške, ki se vštevajo v nabavno vrednost kapitala ob pridobitvi.

Pri določanju vrednosti kapitala ob pridobitvi je tako ključno, da zavezanec razpolaga z ustreznimi dokazili, ki izkazujejo nabavno vrednost, saj bo le tako lahko ustrezno zagovarjal podatke za davčno osnovo pri odmeri dohodnine od dobička iz kapitala.

5.2 Pregled in določitev zakonsko opredeljene vrednosti kapitala ob odsvojitvi

Tudi pri odsvojitvi kapitala se primarno za vrednost kapitala ob odsvojitvi upošteva vrednost iz prodajne ali druge pogodbe, ki se nanaša na odsvojitve kapitala. Vendar 99. člen ZDoh-2 določa, da kadar iz pogodbe ali drugih dokazil vrednost ni razvidna in kadar vrednost, ki bi se jo dalo doseči v prostem prometu ne ustreza vrednosti iz pogodb ali drugih dokazil, se kot vrednost kapitala ob odsvojitvi upošteva primerljiva tržna cena tega kapitala. Razen pri nepremičninah, se pri odsvojitvi kapitala tudi ne priznavajo stroški povezani z odsvojitvijo kapitala, ki bi vplivali, oziroma zniževali vrednost kapitala ob odsvojitvi (kot na primer strošek ceditve kapitala).

Ko govorimo o družbah z omejeno odgovornostjo in kapitalom povezanim z njimi (lastniški deleži), je določanje vrednosti, ki bi se dala doseči v prostem prometu, oziroma tržna vrednost kapitala, problematična s tega vidika, ker ne obstaja organizirani trg za trgovanje s takšnimi deleži, kot na primer pri delnicah borza vrednostnih papirjev. V kolikor bi tak organiziran trg obstajal in bi bili podatki prosto dostopni, bi bila tudi tržna vrednost takega kapitala lažje določljiva. Tako pa z vidika odsvojitelja ni zanesljivega prosto dostopnega podatka, ki bi mu zagotovil podatek o okvirni tržni vrednosti njegovega deleža. Prav tako ZDoh-2 ne določa kako in kdo določa primerljivo tržno vrednost kapitala.

Iz tega razloga je tržno vrednost za davčne namene možno ugotoviti le z ustrezno cenitvijo takega kapitala, ki pa je relativno draga, stroškov cenitve pa ni možno uveljavljati za znižanje vrednosti kapitala ob odsvojitvi. Ob tem se tudi že postavlja vprašanje ali pogodbeni vrednost, ki je bila dogovorjena in usklajena med dvema neodvisnima in nepovezanimi strankama, ki sta izvedli transakcijo prenosa lastništva kapitala, ne predstavlja tržne vrednosti kapitala? V kolikor je namreč do izvedbe posla prišlo, se lahko vprašamo, ali sta se obe stranki o tem sporazumeli in tako sporazumno že določili vrednost, ki bi se dala doseči v prostem prometu.

5.3 Knjigovodska vrednost kapitala

Knjigovodska vrednost kapitala v gospodarski družbi predstavlja vrednost lastniškega kapitala podjetja, kot je zapisana v knjigovodskih evidencah družbe v bilanci stanja in velja na določen datum.

Knjigovodska vrednost kapitala se lahko razlikuje od tržne vrednosti podjetja, ki odraža trenutno vrednost takšnega kapitala na trgu. Razlogi za to razliko se skrivajo na primer v pričakovanih prihodnjih dobičkih, blagovni znamki, intelektualnem kapitalu in lastnini in drugih neotipljivih vrednostih, ki jih knjigovodske evidence morda ne odražajo v celoti (povzeto po Javornik, S., 2017).

Knjigovodska vrednost je tudi tesno povezana z računovodskim vrednotenjem, evidentiranjem in pripoznavanjem sredstev in obveznosti v podjetju. Obstajajo različni načini in usmeritve, ki vplivajo na to, kako se knjigovodska vrednost evidentira in pripoznava (po nabavni vrednosti, pošteni vrednosti, ...).

Ob tem je pomembno omeniti Hierarhijo poštene vrednosti po Slovenskem računovodskem standardu 16, ki se nanaša na Ugotavljanje in merjenje poštene vrednosti, ki jo vsebinsko lahko primerjamo s tržno vrednostjo. Uporablja se takrat, kadar se v katerem drugem Slovenskem računovodskem standardu zahteva ali dovoli merjenje poštene vrednosti ali zahteva razkritje merjenj po pošteni vrednosti.

5.3.1 Določanje vrednosti kapitala in davčne osnove na podlagi knjigovodskih vrednosti

Knjigovodska vrednost kapitala (v našem primeru delež v gospodarski družbi z omejeno odgovornostjo) v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi predstavlja razliko med vsemi sredstvi in obveznostmi podjetja, kot so prikazane v bilanci stanja. Ta vrednost se izračuna kot razlika med skupnimi sredstvi podjetja in njegovimi obveznostmi. To pomeni, da kapital vključuje vpoklicani kapital, kapitalske rezerve, rezerve iz dobička, revalorizacijske rezerve, rezerve, nastale zaradi vrednotenja po pošteni vrednosti, prenesene čiste dobičke iz preteklih let in prehodno še tekoči nerazdeljen čisti dobiček ali izgubo. Knjigovodska vrednost kapitala odraža lastniško vrednost podjetja, ki pripada lastnikom po poravnavi vseh obveznosti. Vključuje vse spremembe zaradi poslovnih dogodkov, ki vplivajo na povečanje ali zmanjšanje kapitala. Je obveznost organizacije do njenih lastnikov, ki zapade v izplačilo, če organizacija preneha poslovati. Pri tem Standardi navajajo, da se v tem primeru velikost kapitala popravi glede na tedaj dosegljivo ceno čistega premoženja. (povzeto po Slovenski računovodski standard 8, 2024)

Gre za statično vrednost, ki se osredotoča na točno tisti trenutek, ko je kapital odsvojen. Pri tem takšno določanje vrednosti ne izraža nobenih prihodnjih pričakovanj v zvezi s poslovanjem družbe.

Ob predpostavki, da želimo izračunati davčno osnovo na podlagi knjigovodskih vrednosti, moramo davčno osnovo pri odsvojitvi kapitala izračunati na podlagi knjigovodskih vrednosti kapitala ob

odsvojitvi in knjigovodske vrednosti ob pridobitvi. Vrednost ob odsvojitvi se na podlagi knjigovodske vrednosti kapitala upošteva nominalno kot postavka celotnega kapitala v bilanci stanja na datum odsvojitve kapitala (postavka "A. KAPITAL"). Prav tako se knjigovodska vrednost ob pridobitvi nanaša na vrednost omenjene postavke na datum pridobitve tega istega kapitala.

Ob tem opozarjamo, da knjigovodska vrednost kapitala v ZDoh-2 ni opredeljena kot podlaga vrednosti, ki bi se uporabljala za določanje vrednosti kapitala ob pridobitvi ali odsvojitvi na podlagi 98. in 99. člena ZDoh-2. Omenjeni zakon sicer v 152. členu, kjer določa uporabo 98. člena tega zakona, v 4. odstavku določa, da se ne glede na 98. člen tega zakona, za nabavno vrednost vrednostnih papirjev in deležev iz 2. točke 93. člena tega zakona, ki so bili pridobljeni pred 1. januarjem 2003, šteje tržna vrednost na dan 1. januarja 2006, ki jo zavezanec dokazuje z ustreznimi dokazili, če teh dokazil ni, pa se upošteva knjigovodska vrednost na dan 1. januarja 2006.

Zakonodajalec torej v tem členu natanko določa, kdaj se knjigovodska podlaga vrednosti uporablja, kar pa ne velja za situacije, ki niso zajete kot navedene izjeme.

Med raziskovanjem sodne prakse smo našli tudi na primere, kjer je davčni organ pri davčnem zavezancu odmeril davčno osnovo na podlagi knjigovodske vrednosti iz bilance stanja, ki je bila blizu datumu odsvojitve kapitala in bilance stanja, ki je bila blizu datumu pridobitve kapitala. Pri tem so se sklicevali na določbe 68. člena ZDavP-2. Ta določa, da lahko davčni organ v določenih primerih, v katerih ni na voljo podatkov, davčno osnovo določi tudi s cenitvijo. Ob tem so za cenitev davčne osnove uporabili knjigovodske podatke iz bilance stanja (Sodba Upravnega sodišča I U 504/2020-10, z dne 08.12.2022).

V sodbi Upravnega sodišča številka I U 524/2020-11, z dne 09.11.2021 je sodišče odločilo o napačni uporabi materialnega prava s sklicevanjem na 99. člen ZDoh-2, ki določa primerljivo ceno kapitala.

Gre za dva primera, kjer vrednost kapitala ob odsvojitvi, razvidna iz prodajnih pogodb, po mnenju davčnega organa ni ustrezala vrednosti kapitala, ki bi se dala doseči v prostem prometu v času odsvojitve. Na podlagi prvega odstavka 99. člena ZDoh-2 se v takšnem primeru za vrednost kapitala ob odsvojitvi šteje primerljiva tržna cena kapitala ob odsvojitvi. Navedena določba ZDoh-2 predstavlja pravno podlago za določitev vrednosti kapitala ob odsvojitvi, ki se upošteva v postopku odmere davka od dobička iz kapitala. Sodišče je odločilo, da v obravnavanem primeru davčni organ primerljive tržne cene kapitala ob odsvojitvi ni ugotavljal, kot to izhaja iz določbe 99. člena ZDoh-2, pa bi jo moral, ter zaključi, da je s tem napačno uporabil materialno pravo. Ugodilo je tožbi davčnega zavezanca, ki je trdil, da za takšno cenitev davčni organ ne more postopati po 68. členu ZDavp-2 z uporabo knjigovodskih podatkov, saj je v 99. členu ZDoh-2 jasna navedba, da se uporabljajo tržne vrednosti, ki pa jih davčni organ sploh ni ugotavljal (povzeto po sodbi I U 524/2020-11, stran 1).

V nadaljevanju bomo na poenostavljenem primeru prikazali izračun razlike med knjigovodsko vrednostjo kapitala ob odsvojitvi in pridobitvi. Primer se nanaša na kapital v smislu deleža v gospodarski družbi z omejeno odgovornostjo.

SLIKA 1: Primer bilance stanja in izkazanega Kapitala pri pridobitvi in odsvojitvi ob koncu leta, ter primer izračuna razlike med obema vrednostima

	Knjigovodska vrednost ob pridobitvi	Knjigovodska vrednost ob odsvojitvi
SREDSTVA	7.500	57.500
A. DOLGOROČNA SREDSTVA	0	0
B. KRATKOROČNA SREDSTVA	0	57.500
I. Sredstva (skupine za odtujitev) za prodajo	0	0
II. Zaloge	0	0
III. Kratkoročne finančne naložbe	0	0
IV. Kratkoročne poslovne terjatve	0	50.000
V. Denarna sredstva	7.500	7.500
C. KRATKOROČNE AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	0	0
Zunajbilančna sredstva	0	0
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	7.500	57.500
A. KAPITAL	7.500	27.500
I. Vpoklicani kapital	7.500	7.500
II. Kapitalske rezerve	0	0
III. Rezerve iz dobička	0	0
IV. Revalorizacijske rezerve	0	0
V. Rezerve, nastale zaradi prevrednotenja po poštenu vrednosti	0	0
VI. Preneseni čisti poslovni izid (preneseni čisti dobiček/izguba)	0	0
VII. Čisti poslovni izid poslovnega leta (čisti dobiček/čista izguba poslovnega leta)	0	20.000
B. REZERVACIJE IN DOLGOROČNE PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	0	0
C. DOLGOROČNE OBVEZNOSTI	0	0
Č. KRATKOROČNE OBVEZNOSTI	0	30.000
D. KRATKOROČNE PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	0	0
Zunajbilančne obveznosti	0	0

Vrednost kapitala (KV) ob pridobitvi	7.500
Vrednost kapitala (KV) ob odsvojitvi	27.500
Razlika med vrednostjo ob odsvojitvi in pridobitvi	20.000

Na zgornji sliki prikazujemo primer izračuna razlike med vrednostjo kapitala ob odsvojitvi in vrednostjo kapitala ob pridobitvi na podlagi knjigovodskih vrednosti iz bilance stanja. Predpostavimo poenostavljen primer, da edini družbenik ustanovi družbo (d.o.o.) s 7.500 eur osnovnega kapitala, kar je edini vložek v družbo. Zaradi poenostavitve primera upoštevamo, da je družba poslovala eno leto in je v tem letu opravila prodaje blaga za 50.000 eur. Nabavna vrednost je bila 30.000 eur, ostale stroške in obveznosti zanemarimo. Družba je ustvarila 20.000 eur čistega dobička. Ob tem v sredstvih izkazuje kratkoročna sredstva v višini 57.500 eur, pri čemer je za celoten prihodek izkazana terjatev, ki še ni bila plačana, družba pa še ni poravnala obveznosti plačila za nabavljeno blago. Na pasivi izkazuje poleg 30.000 eur kratkoročnih obveznosti še 20.000 eur čistega dobička, katerega si družbenik ne izplača in ostane nerazporejen, osnovni kapital ostaja 7.500 eur.

Družbenik se odloči odsvojiti celotni poslovni delež. Če želimo izračunati razliko vrednosti kapitala na podlagi knjigovodskih vrednosti ob odsvojitvi in vrednosti ob pridobitvi, moramo odšteti postavko celotnega kapitala ob pridobitvi, torej v našem primeru 7.500 eur od vrednosti ob odsvojitvi, to je 27.500 eur. Razlika znaša tako 20.000 eur. Tako smo izračunali statično vrednost razlike med postavkama kapital na dva različna datuma, pri tem pa takšen izračun seveda ne upošteva drugih dejavnikov, kot je na primer tveganje neplačila kupca, morebitna vračila blaga in drugih dejavnikov, ki bi stanje postavke kapital v bilanci v prihodnje spremenili.

5.3.2 Določanje knjigovodske vrednosti kapitala na medletne datume

Določanje knjigovodske vrednosti kapitala na medletne datume je še toliko bolj problematično, saj lahko družbe z zakasnitvijo pridobivajo dokumentacijo za knjiženje poslovnih dogodkov. Prav tako nekateri poslovni dogodki in posledice le teh na medletne datume niso pravočasno in ažurno poknjiženi in prihaja zaradi tega do situacij, kjer je takšna medletna knjigovodska vrednost kapitala nepravilno izkazana. Pri tem je potrebno še omeniti možnost vplivanja sezonskih nihanj, morebitnih sprememb računovodskih praks in politik, ter drugih medletnih nepredvidenih dogodkov, ki lahko medletno izkrivijo stanja v bilancah družb.

Za prikaz omenjenega lahko ponovno uporabimo primer iz predhodne točke, le da bomo upoštevali, da je družba naredila medletno bilanco, v kateri pa še ni zajeta že dogovorjena prodaja blaga v vrednosti 50.000 eur, saj je bila fakturirana po datumu te medletne bilance stanja. Družba je blago že nabavila, ima ga na zalogi, posel je dokončno dogovorjen, prodajna pogodba je sklenjena, vendar na datum bilance stanja blago še ni bilo izdobljeno, prihodki in odhodki pa posledično še neevidentirani.

Iz spodnje slike 2 je razvidno, da lahko ob upoštevanju knjigovodskih vrednosti na medletne datume pride do velikih razlik, če upoštevamo bilanco stanja na določen datum, ko poslovni dogodki še niso poknjiženi, čeprav je že znano, da bo družba iz tega naslova z veliko gotovostjo imela gospodarske koristi.

V našem primeru bi odsvojitev deleža na datum iz slike 2 ob upoštevanju izračuna knjigovodskih vrednosti kapitala rezultirala v razliki, ki bi dala davčno osnovo 0 eur.

SLIKA 2: Primer bilance stanja in izkazanega kapitala pri pridobitvi in odsvojitvi medletno

	Knjigovodska vrednost ob pridobitvi	Knjigovodska vrednost ob odsvojitvi (medletno)
SREDSTVA	7.500	37.500
A. DOLGOROČNA SREDSTVA	0	0
B. KRATKOROČNA SREDSTVA	0	37.500
I. Sredstva (skupine za odtujitev) za prodajo	0	0
II. Zaloge	0	30.000
IV. Kratkoročne poslovne terjatve	0	0
V. Denarna sredstva	7.500	7.500
C. KRATKOROČNE AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	0	0
Zunajbilančna sredstva	0	0
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	7.500	37.500
A. KAPITAL	7.500	7.500
I. Vpoklicani kapital	7.500	7.500
II. Kapitalske rezerve	0	0
III. Rezerve iz dobička	0	0
IV. Revalorizacijske rezerve	0	0
V. Rezerve, nastale zaradi prevrednotenja po poštenu vrednosti	0	0
VI. Preneseni čisti poslovni izid (preneseni čisti dobiček/izguba)	0	0
VII. Čisti poslovni izid poslovnega leta (čisti dobiček/čista izguba poslovnega leta)	0	0
B. REZERVACIJE IN DOLGOROČNE PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	0	0
C. DOLGOROČNE OBVEZNOSTI	0	0
Č. KRATKOROČNE OBVEZNOSTI	0	30.000
III. Kratkoročne poslovne obveznosti	0	
D. KRATKOROČNE PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	0	0
Zunajbilančne obveznosti	0	0
Vrednost kapitala (KV) ob pridobitvi		7.500
Vrednost kapitala (KV) ob odsvojitvi		7.500
Razlika med vrednostjo ob odsvojitvi in pridobitvi		0

5.3.3 Vpliv določenih dejavnikov v knjigovodskih izkazih, na vrednost kapitala

Kot smo že v predhodnih poglavjih zapisali, predstavlja knjigovodsko vrednost postavke kapital razlika med vsemi sredstvi in obveznostmi podjetja. V kolikor katerakoli postavka sredstev ali obveznosti ne izraža dejanskega stanja v družbi, ima lahko to na vrednost postavke kapitala velik vpliv. Tako na primer terjatve, ki še niso oslabiljene zaradi tveganja neplačila ali na primer zaloge, ki še niso prevrednotene na nižjo vrednost, vplivajo na kapital tako, da ga nerealno povišujejo. Za pravilno vrednost bi tako morali vsa sredstva ves čas preverjati po njihovi ustrezni vrednosti. Pogost primer so tudi osnovna sredstva (zlasti nepremičnine), ki jih družbe vodijo po nabavni vrednosti in izkazujejo zgolj neodpisano nabavno knjigovodsko vrednost. Taka sredstva pogosto izkazujejo tako imenovane skrite rezerve, ki pa jih postavka kapital v omenjenem primeru ne zajame.

Enako velja na drugi strani tudi pri obveznostih. V kolikor te niso ustrezno evidentirane, bo na koncu rezultat tudi neustrezna vrednost postavke kapitala.

Ob določanju knjigovodske vrednosti kapitala velja tudi opozoriti na pravilno obravnavanje tveganj, kot so pravni spori in s tem povezane morebitne izgube, ki v bilancah družb še niso ustrezno evidentirani.

SLIKA 3: Primer bilance stanja in izkazanega kapitala pri pridobitvi in odsvojitvi ob različnih računovodskih usmeritvah

	Knjigovodska vrednost ob pridobitvi	Knjigovodska vrednost ob odsvojitvi (po nabavni vrednosti)	Knjigovodska vrednost ob odsvojitvi (po pošteni vrednosti)
SREDSTVA	107.500	92.500	137.500
A. DOLGOROČNA SREDSTVA	0	0	0
II. Opredmetena osnovna sredstva	100.000	85.000	130.000
B. KRATKOROČNA SREDSTVA	0	0	0
V. Denarna sredstva	7.500	7.500	7.500
C. KRATKOROČNE AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	0	0	0
Zunajbilančna sredstva	0	0	0
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	107.500	92.500	137.500
A. KAPITAL	7.500	-7.500	37.500
I. Vpoklicani kapital	7.500	7.500	7.500
II. Kapitalske rezerve	0	0	0
III. Rezerve iz dobička	0	0	0
IV. Revalorizacijske rezerve	0	0	45.000
V. Rezerve, nastale zaradi prevrednotenja po pošteni vrednosti	0	0	0
VI. Preneseni čisti poslovni izid (preneseni čisti dobiček/izguba)	0	0	0
VII. Čisti poslovni izid poslovnega leta (čisti dobiček/čista izguba poslovnega leta)	0	-15.000	-15.000
B. REZERVACIJE IN DOLGOROČNE PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	0	0	0
C. DOLGOROČNE OBVEZNOSTI	100.000	100.000	100.000
Č. KRATKOROČNE OBVEZNOSTI	0	0	0
D. KRATKOROČNE PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	0	0	0
Zunajbilančne obveznosti	0	0	0

Vrednost kapitala (KV) ob pridobitvi	7.500	7.500
Vrednost kapitala (KV) ob odsvojitvi	-7.500	37.500
Razlika med vrednostjo ob odsvojitvi in pridobitvi	-15.000	30.000

Slika 3 prikazuje razliko, ki se lahko ustvari ob upoštevanju knjigovodskih vrednosti postavke kapital v bilanci stanja pri odsvojitvi in pridobitvi, če družba med obema datumoma uporabi različne računovodske prakse.

Predpostavimo, da družba, ki ima le 7.500 eur ustanovnega kapitala (v denarju), nabavi poslovne prostore, ki jih v celoti financira s kreditom, katerega ne odplačuje v dobi moratorija petih let. Za lažjo razlago predpostavimo, da je to edini poslovni dogodek, družba pa ne ustvarja nobenih prihodkov in nima stroškov poslovanja. V prvem primeru vodi družba poslovne prostore po nabavni vrednosti, kjer knjigovodska vrednost beleži nabavno vrednost nepremičnine, ki je znašala 100.000 eur, vsako leto pa amortizira zgradbo za 3 % nabavne vrednosti. Ker tako družba vsako leto ustvari in prikazuje izgubo, se postavka kapital v bilanci stanja družbe vsako leto znižuje in po petih letih pri odsvojitvi izkazuje negativno vrednost -7.500. Posledično je tudi razlika med knjigovodsko vrednostjo kapitala ob odsvojitvi in knjigovodsko vrednostjo kapitala ob pridobitvi negativna.

Če bi družba zamenjala računovodsko usmeritev in bi se odločila sredstva evidentirati po poštenu vrednosti, bi morala opraviti oceno poštene vrednosti nepremičnine. Predpostavimo, da bi v 5 letih opazovani nepremičnini vrednost na trgu zrasla za 30 % od nabavne vrednosti in bi njena poštena vrednost znašala 130.000 eur. Družba bi evidentirala na aktivih vrednost sredstva 130.000 eur, na pasivi pa razliko v revalorizacijske rezerve zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti.

V zadnjem stolpcu tako vidimo, da znaša postavka kapital ob odsvojitvi 37.500 eur, razlika do kapitala ob pridobitvi (7.500 eur), pa znaša 30.000 eur.

Primer prikazuje, kako bi pri odsvojitvi z upoštevanjem knjigovodskih vrednosti davčni zavezanec v prvem primeru plačal nič davka, v drugem pa bi mu le tega odmerili od razlike 30.000 eur, čeprav gre le za različen način evidentiranja sredstev, transakcija pa bi bila vrednostno in vsebinsko v obeh primerih popolnoma enaka.

5.3.4 Prednosti in slabosti določanja vrednosti kapitala na podlagi knjigovodskih vrednosti

Zagotovo je največja prednost določanja vrednosti kapitala na podlagi knjigovodskih vrednosti enostavnost in preglednost. To seveda velja ob predpostavki, da so knjižbe pravilne in izkazujejo realno stanje postavk v bilancah. Vrednost postavke kapital je enostavno dostopna že iz bilance stanja na določen datum, dodatni izračuni večinoma niso potrebni. Prednost je tudi ta, da knjigovodske vrednosti kapitala niso v večji meri podvržene subjektivni oceni vrednosti, kot je to primeroma pri ocenjevanju tržnih vrednosti.

Na drugi strani ima takšno določanje vrednosti kapitala tudi slabosti. Gre za statično določanje vrednosti, ki ne temelji na tržnih vrednostih in predpostavkah tako sredstev kot obveznosti, prav tako niso upoštevani prihodnji donosi in s poslovanjem povezana tveganja. Knjigovodske vrednosti tudi ne odražajo dejanske vrednosti in stanja sredstev v smislu uporabnosti, tehnične zastarelosti, kar lahko vodi do napačnih izhodišč in napačnih izračunov vrednosti kapitala.

5.4 Tržna vrednost kapitala

Pri tržni vrednosti kapitala se bomo osredotočili na tržno vrednost lastniškega deleža v kapitalski družbi z omejeno odgovornostjo (d.o.o.). Lastniški delež v družbi z omejeno odgovornostjo predstavlja delež posameznega družbenika v kapitalu podjetja. Ta delež določa pravice in obveznosti družbenika, vključno z udeležbo pri dobičku, glasovalnimi pravicami in pravico do deleža preostanka premoženja ob likvidaciji družbe. Lastniški delež je običajno izražen v odstotkih glede na celotni osnovni kapital družbe.

ZDoh-2 sicer uporablja termin "tržna cena kapitala", s katero pa razumemo, da je vsebinsko enaka tržni vrednosti kapitala. Ker ZDoh-2 ne ponudi definicije tržne cene oziroma vrednosti kapitala, bomo za natančnejši pregled uporabili strokovno literaturo s področja ocenjevanja vrednosti podjetij.

Ob tem, kot že omenjeno v predhodnih poglavjih, je pri sklicevanju na tržno vrednost pomembno omeniti tudi Hierarhijo poštene vrednosti po Slovenskem računovodskem standardu 16, ki se nanaša na ugotavljanje in merjenje poštene vrednosti, ki jo vsebinsko lahko primerjamo s tržno vrednostjo.

Pri terminu tržne vrednosti lahko torej prosto sklepamo, da gre za vrednost, ki bi se dala iztržiti za lastniški delež v d.o.o., če tak trg obstaja. Mednarodni standardi ocenjevanja vrednosti (MSOV), ki jih uporabljajo pooblaščen ocenjevalci vrednosti pri ocenjevanju lastniških deležev v družbah, opredeljujejo tržno vrednost kot: "ocenjeni znesek, za katerega naj bi voljan kupec in voljan prodajalec zamenjala sredstvo ali obveznost na datum ocenjevanja vrednosti v poslu med nepovezanimi in neodvisnima strankama po ustreznem trženju, pri katerem sta stranki delovali seznanjeno, preudarno in brez prisile." V nadaljevanju še določajo, da je: "... tržna vrednost najverjetnejša cena, ki jo lahko razumno dosežemo na trgu ...". (OMSOV, 2021)

5.4.1 Ocenjevanje vrednosti kapitala

Ocenjevanje vrednosti kapitala predstavlja proces določanja vrednosti kapitala na določen datum (v našem primeru lastniškega deleža v d.o.o.) in za določen namen. Takšno ocenjevanje vrednosti vključuje analizo finančnih izkazov, tržnih razmer, tveganj in drugih relevantnih dejavnikov. Kadar govorimo o oceni tržne vrednosti kapitala, je cilj oceniti, koliko je ali pa koliko bi bil posamezen lastniški delež v gospodarski družbi z omejeno odgovornostjo vreden na trgu.

Pri tem se uporabljajo različne metode, postopki in tehnike vrednotenja. Običajno se z ocenjevanjem vrednosti kapitala ukvarjajo finančni strokovnjaki, pri čemer so lahko vključeni tudi pooblaščen ocenjevalci vrednosti podjetij, ki v Sloveniji delujejo pod okriljem pooblastil Slovenskega inštituta za revizijo.

Namen ocenjevanja vrednosti podjetij je lahko različen in lahko namenjen nakupu ali prodaji podjetja, izstopu in izplačilu družbenika, združitvam in prevzemom, povečanju ali zmanjšanju kapitala, uskladitvi računovodskih evidenc s tržnimi vrednostmi, za davčne namene, sanacijo, likvidacijo ali oceno stečajne mase podjetja, dedovanje gospodarske družbe, presojo podjetniških pogodb in druge pravne posle.

Pri ocenjevanju vrednosti podjetij se običajno uporabljajo različne podlage vrednosti, kot so tržna vrednost, vrednost za naložbenika, poštena vrednost, pravična vrednost in druge.

Ocenjevalci ocenjujejo vrednost kapitala z različnimi načini in metodami, kot na primer z na donosu zasnovanim načinom (diskontiranje prihodnjih donosov), načinom tržnih primerjav (primerljive

kupoprodaje ali primerjave z mnogokratniki glede na primerljive družbe z borznega trga) in na sredstvih zasnovanim načinom (ocena vrednosti posameznih sredstev in obveznosti).

5.4.2 Določanje tržne vrednosti kapitala in davčne osnove na podlagi tržnih vrednosti

99. člen ZDoh-2 glede deležev v gospodarskih družbah določa, da, če iz pogodbe ali drugih dokazil razvidna vrednost kapitala ne ustreza vrednosti kapitala, ki bi se dala doseči v prostem prometu v času odsvojitve, se za vrednost kapitala ob odsvojitvi šteje primerljiva tržna cena kapitala ob odsvojitvi. Posledično je v omenjenih primerih potrebno ugotoviti oziroma določiti tržno vrednost kapitala. Sama davčna zakonodaja nikjer posebej ne določa, kaj se smatra za primerljivo tržno vrednost, ter zavezanca ne napoti k viru podatkov, kjer bi lahko sam ugotavljal ali je odsvojil kapital po drugačni vrednosti od tržne.

Da bi določili tržno vrednost kapitala torej potrebujemo tržne primerljive podatke, če tak trg obstaja. Ker organiziranega trga za trgovanje z lastniškimi deleži v družbah z omejeno odgovornostjo ni, je ugotavljanje tržnih vrednosti kapitala s preprostimi primerjavami tržnih poslov praktično onemogočeno. Alternativno lahko tržno vrednost ugotavljamo z ocenjevanjem tržne vrednosti kapitala. Na ta način pridobimo ocenjeno vrednost, ki je osnova, na kateri temelji vrednost kapitala ob odsvojitvi, na podlagi katere se izračuna in določi davčna osnova.

Davčna osnova se tako v primerih, kjer ni znana pogodbeni vrednost ali pa pogodbeni vrednost odstopa od tržne vrednosti, upošteva na osnovi tržnih vrednosti in ne dejanskih transakcijskih vrednosti (če ta odstopa od tržne). Ob tem se zastavlja vprašanje, kako lahko prodajalec kapitala sklepa, da cena, ki jo je iztržil pri prodaji kapitala, odstopa od tržne vrednosti, sploh v primeru, če ni uspel dobiti kupca, ki bi bil pripravljen kupiti kapital po višji vrednosti. Druga skrajnost je tudi prodaja, pri kateri se ni zasledovala tržna vrednost, saj je bil motiv za odsvojitve lahko tudi drugačne narave (na primer osebne) in se ni zasledovalo tržnih načel.

V praksi se slovenski davčni organ pri kontroli napovedi dohodkov iz dobička od odsvojitve kapitala opira na knjigovodske vrednosti iz javno objavljenih bilanc družb. V primerih, kadar prodajna vrednost za delež v gospodarski družbi iz pogodbe ali drugih dokazil bistveno odstopa od višine postavke kapital, ki je izkazana v zadnji bilanci stanja, lahko davčni organ utemeljeno dvomi, da prodajna vrednost ne ustreza vrednosti, ki bi se dala doseči v prostem prometu, zato po njihovem mnenju prodajne vrednosti iz pogodbe ne more uporabiti brez izvedbe nadaljnjega dokazovanja v okviru ugotovitvenega postopka. Ob tem se naslanjajo na določila ZDavP-2, ki v skladu s tretjim odstavkom 76. člena določa, da mora zavezanec za davek dokazati svoje trditve, na podlagi katerih se davčna obveznost zmanjša. V skladu s 77. členom ZDavP-2 dokazuje zavezanec za davek svoje trditve v davčnem postopku praviloma s pisno dokumentacijo ter poslovnimi listinami in evidencami, lahko pa predlaga tudi izvedbo dokazov z drugimi dokaznimi sredstvi (Povzeto iz dokumenta FURS "Poziv za vložitev napovedi za odmero dohodnine od odsvojitve deleža" v zadevi DT 42153-21039/2023-56, 2023).

V omenjenem pozivu davčni organ pozove zavezanca, da tržno vrednost dokazuje z oceno vrednosti, ki jo izdelata pooblaščen ocenjevalec vrednosti podjetij. Tako izdelana ocena tržne vrednosti je nato lahko relevantna za določitev vrednosti deleža v gospodarski družbi ob odsvojitvi in posledično osnova za določitev davčne osnove na podlagi tržne vrednosti kapitala ob odsvojitvi.

5.4.3 Ocenjevanje tržne vrednosti kapitala po Mednarodnih standardih ocenjevanja vrednosti s strani pooblaščenega ocenjevalca vrednosti

Ocenjevanje vrednosti podjetij je proces, v katerem določimo vrednost podjetij. Potekati mora na način, določen z zakonom, temeljnimi načeli ocenjevanja vrednosti, Mednarodnimi standardi ocenjevanja vrednosti, ki jih sprejema Odbor za mednarodne standarde ocenjevanja vrednosti, in drugimi pravili ocenjevanja vrednosti, ki jih sprejema Slovenski inštitut za revizijo. Eden izmed ključnih dokumentov, ki poleg ocenjevanja vrednosti ureja tudi vsa področja, povezana z ocenjevanjem vrednosti podjetij, nepremičnin ter strojev in opreme, je Hierarhija pravil ocenjevanja vrednosti, upošteva vse sprejete spremembe tega dokumenta (Ur. l. RS, št. 106/2010, Ur. l. RS št.2/2015, 9. 1. 2015). Ta določa tri ravni pravil:

- prvo raven predstavljajo Zakon o revidiranju s sprejetimi spremembami, Mednarodni standardi ocenjevanja vrednosti, drugi zakoni s področja ocenjevanje vrednosti, Slovenski poslovno-finančni standardi za ocenjevanje vrednosti podjetij, ter Kodeks etičnih načel za ocenjevalce vrednosti
- drugo raven predstavljajo Strokovno informativno gradivo Odbora za mednarodne standarde ocenjevanja vrednosti, Pojasnila in navodila strokovnega sveta Slovenskega inštituta za revizijo, Metodološka gradiva in priročniki, ter Splošno sprejeta pravila stroke ocenjevanja vrednosti v domači in tuji praksi (kot na primer European valuation standards)
- tretjo raven pa predstavljajo strokovna literatura in objavljeni strokovni prispevki tako doma kot v tujini

Pooblaščen ocenjevalec vrednosti podjetja ocenjuje podjetja s posebnimi metodami vrednotenja podjetij, preko katerih naročniku zagotovi informacijo, kolikšna je vrednost podjetja glede na izbrani namen, podlago, predpostavke in ostale okoliščine ocenjevanja vrednosti podjetij.

V Sloveniji nastopa pooblaščen ocenjevalec vrednosti podjetja kot fizična oseba, ki je pridobila dovoljenje Slovenskega inštituta za revizijo za opravljanje nalog pooblaščenega ocenjevalca vrednosti podjetij. Aktivni imetniki licenc so vpisani v javno dostopen register pooblaščenih ocenjevalcev (Register Slovenskega inštituta za revizijo, 2024, dostopno na: <https://www.si-revizija.si/ocenjevalci/register>).

Mednarodni standardi ocenjevanja vrednosti (MSOV) zagotavljajo okvir za dosledno in pregledno ocenjevanje, kar je ključnega pomena pri zagotavljanju neodvisnega ocenjevanja za pooblaščen ocenjevalec vrednosti. Predstavljajo globalno sprejete smernice, ki jih uporabljajo ocenjevalci za zagotavljanje natančnih in razumljivih ocen vrednosti. Standardi poudarjajo pomen poštenosti, preglednosti in doslednosti ter določajo metodologije in pristope, ki jih je treba uporabiti pri ocenjevanju vrednosti. Njihova strokovnost in neodvisnost zagotavljata zaupanje med zainteresiranimi stranmi. Pri ocenjevanju tržne vrednosti kapitala morajo ocenjevalci poleg navedenega imeti poglobljeno razumevanje tržnih razmer, področja financ, računovodstva in industrijskih trendov.

Eden večjih izzivov pri ocenjevanju vrednosti, je obvladovanje subjektivnosti in negotovosti. Pooblaščen ocenjevalec morajo delovati v skladu z najvišjimi etičnimi standardi, izogibati se navzkrižju interesov in zagotavljati, da so vse predpostavke in metodologije jasno razložene in dokumentirane.

Ocenjevanje tržne vrednosti kapitala po Mednarodnih standardih ocenjevanja vrednosti je kompleksen proces, ki zahteva strokovno znanje, natančnost in integriteto. Pooblašчени ocenjevalci vrednosti igrajo ključno vlogo pri zagotavljanju, da so ocene poštene in zanesljive, kar omogoča transparentnost in zaupanje na trgu ter relevantnost v upravnih in tudi sodnih postopkih.

Vsaka ocena vrednosti, ki jo pooblaščen ocenjevalec opravi in je skladna z Mednarodnimi standardi ocenjevanja vrednosti, vsebuje tudi izjavo ocenjevalca, da je ocena vrednosti v skladu s temi standardi.

5.4.4 Najpogostejši načini in metode vrednotenja kapitala za davčne namene

Pri ocenjevanju vrednosti mora pooblaščen ocenjevalec vrednosti, ki ima licenco Slovenskega inštituta za revizijo, v skladu z Mednarodnimi standardi ocenjevanja vrednosti upoštevati ustrezne in primerne načine ocenjevanja vrednosti.

Ker izhajamo iz predpostavke, da za davčne namene iščemo primerljivo tržno vrednost kapitala (podjetja, oziroma deleža v gospodarski družbi z omejeno odgovornostjo), je potrebno način in metode ocenjevanja vrednosti prilagoditi glede na izbrano podlago vrednosti, ki je v tem primeru podlaga tržne vrednosti za namen določitve vrednosti kapitala za davčne namene. Glavni načini ocenjevanja vrednosti so (povzeto po MSOV, 2021):

- način tržnih primerjav,
- na donosu zasnovani način in
- nabavnovrednostni način.

Na tržnih primerjavah zasnovan način ocenjevanja vrednosti zahteva iskanje primerljivih podjetij ter skrbno analizo in prilagoditve primerljivih podatkov. Podatke je potrebno poiskati, analizirati, ustrezno prilagoditi in izračunati mnogokratnike, s katerimi se pomnoži ustrezne spremenljivke ocenjevane družbe. V okviru tega načina ocenjevanja vrednosti poznamo naslednje metode:

- Metoda primerljivih na borzo uvrščenih podjetij, kjer se za postopek privzame uporaba različnih tržnih mnogokratnikov (multiplikatorjev),
- Metoda primerljivih poslov oz. kupoprodaj podjetij, kjer se za postopek privzame uporaba različnih tržnih mnogokratnikov (multiplikatorjev).

Na donosu zasnovan način ocenjevanja vrednosti se izvaja tako, da se ocenjuje bodoče, časovno opredeljene koristi lastnika kapitala in se jih diskontira na sedanjo vrednost. V okviru tega načina ocenjevanja poznamo naslednje metode in postopke ocenjevanja vrednosti:

- Metoda diskontiranega denarnega toka:
 - Postopek diskontiranja denarnih tokov, upoštevajoč celotni kapital,
 - Postopek diskontiranja denarnih tokov, upoštevajoč lastniški kapital.
- Metoda uglavničenja (kapitalizacije) donosov.

Nabavnovrednostni (oziroma na sredstvih zasnovan) način ocenjevanja vrednosti se izvaja tako, da se predpostavlja, da je vrednost sredstva določena s stroškom reprodukcije ali nadomestitve sredstva, zmanjšanim za vrednost fizičnega, funkcionalnega ali ekonomskega zastaranja oziroma poslabšanja. V okviru tega načina ocenjevanja vrednosti poznamo naslednje metode in postopke ocenjevanja vrednosti:

- Metoda nadomestitvene vrednosti,
- Metoda reprodukcijske nabavne vrednosti,

- Metoda seštevanja (prej metoda prilagojenih knjigovodskih vrednosti).

Kadar se ocenjuje delež v slovenski gospodarski družbi (d.o.o.), se ocenjevalci običajno znajdejo v situaciji, da za način tržnih primerjav ni primerljivih in relevantnih podatkov za izvedbo takšnega načina ocenjevanja. Kupoprodaje so običajno izpeljane z varovanjem poslovnih skrivnosti, ter tako podatki niso znani. Medtem pa se podjetja, s katerimi se trguje na organiziranih borznih trgih, bistveno razlikujejo od ocenjevanih podjetij in zato primerjava ni več primerna.

Najpogosteje uporabljena metoda za ocenjevanje tržne vrednosti delujočega podjetja v Sloveniji (d.o.o.) je tako metoda diskontiranih denarnih tokov, ki temelji na tržnem načinu ocenjevanja vrednosti. Je eden od splošnih načinov ocenjevanja vrednosti podjetij, ki uporablja eno ali več metod, s katerimi pretvorimo pričakovani donos v vrednost.

Pri tej metodi predpostavljamo, da bo podjetje nadaljevalo s poslovanjem še relativno dolgo časovno obdobje. Metoda poskuša na podlagi analize preteklega poslovanja in ocene poslovnih možnosti v prihodnosti načrtovati prihodnje donose lastnikom v obliki denarja, ki jim nato z ustrezno diskontno stopnjo poiščemo sedanjo vrednost. Tako izračunana vrednost podjetja na podlagi prostih denarnih tokov predstavlja donos, ki se zahteva za tveganje, ki ga predstavlja naložba v obravnavano podjetje.

Pričakovani donosi morajo biti zasnovani na predpostavkah, ki upoštevajo značilnosti podjetja, njegovo sestavo kapitala, preteklo poslovanje ter prihodnja pričakovanja.

Stopnja, po kateri so diskontirani prihodnji denarni tokovi ("diskontna stopnja"), mora poleg časovne vrednosti denarja odražati tudi tveganja, povezana z bodočimi poslovnimi aktivnostmi. Najpogosteje uporabljena diskontna stopnja je tehtano povprečje stroškov celotnega kapitala ("WACC").

Pri metodi kapitalizacije normaliziran donos delimo ali pomnožimo z ustreznim faktorjem kapitalizacije, s katerim pretvorimo prihodnje donose v sedanjo vrednost.

Manj pogosto uporabljen način je nabavnovrednostni način. Ta način uporablja eno ali več metod, ki temeljijo na vrednosti sredstev, zmanjšanih za vrednost obveznosti. Za uporabo na sredstvih zasnovanega načina vrednotenja se običajno navajajo naslednji pogoji:

- podjetje izkazuje vrednostno veliko materialno aktivo,
- podjetje ima nepomemben obseg nematerialne aktive,
- bilanca stanja odraža vsa materialna sredstva podjetja,
- obstaja malo dodane vrednosti proizvodom ali storitvam s strani faktorjev dela.

Na sredstvih zasnovan način se pretežno uporablja, kadar se ocenjuje vrednost podjetij, ki imajo značilnosti holdingov, ali za podjetja, kjer je vprašljivo načelo časovne neomejenosti delovanja in v katerem ocenjujemo obvladujoči delež v lastniškem kapitalu.

Tega načina ocenjevanja vrednosti praviloma ne uporabljamo za ocenjevanje vrednosti poslujočega proizvodnega ali storitvenega podjetja. Po navadi pa se ga tudi ne uporablja, kadar se ocenjuje manjšinski delež v lastniškem kapitalu takega podjetja.

Pri končni oceni tržne vrednosti lastniškega kapitala je potrebno zraven primernih pribitkov in obitkov upoštevati tudi še finančni dolg družbe in poslovno nepotrebno premoženje družbe. Takšno premoženje izhaja na primer iz nepotrebnih presežnih denarnih sredstev, naložb, ki niso nujni za osnovno poslovanje podjetja ali ne ustvarjajo prihodkov in podobno.

Faktorji, ki vplivajo na končno ocenjeno vrednost so tudi pribitki in odbitki, ki jih ocenjevalci vrednosti uporabijo pri ocenjevanju zaradi specifične predmeta ocenjevanja. Pri tem je zelo pomembno ali se ocenjuje večinski (in obvladujoči) ali manjšinski (in neobvladujoči) lastniški delež v kapitalu.

Kadar ne gre za večinski in obvladujoči delež v lastniško zaprtem podjetju, je vrednost tega lastniškega kapitala le redko enaka njegovemu proporcionalnemu delu celotnega lastniškega kapitala. Smatra se, da manjši delež ne omogoča polnega obvladovanja družbe (vpliv na upravljanje in zamenjavo lastnikov). Dejavniki kontrole oziroma elementi obvladovanja, ki vplivajo na to, da je vrednost za večinskega lastnika drugačna od vrednosti za manjšinskega lastnika, se kažejo predvsem v možnostih odločanja, ki jih ima večinski lastnik in ki jih na drugi strani manjšinski lastnik ne more izkoristiti, primeroma:

- imenovanje članov uprave in nadzornega sveta ter določanje višine njihovega plačila,
- določanje dividendne politike, višina in čas izplačila,
- sklepanje pogodb, vključno s posli s povezanimi osebami,
- odkupi lastnih deležev oz. nove izdaje deležev (povečanje/zmanjšanje kapitala),
- statusna preoblikovanja (delitve, likvidacije) ter prevzemi drugih podjetij,
- spreminjanje določil družbene pogodbe oz. statuta,
- prodaja sredstev podjetja, odločitve o zadolževanju in hipotekah, ... in drugi.

Ocenjevalec vrednosti mora tako oceniti katero vrsto odbitka in pribitka uporabiti glede na ustrezno osnovo vrednosti, na katero jih bo apliciral (na primer: ali je ocenjeval denarni tok z vidika manjšinskega ali večinskega lastnika in podobno).

Pri tem bo ocenjevalec uporabil pribitke in odbitke, ki so (povzeto po Lušnic, K, 2017):

- povezani z bistvom podjetja, ki se ocenjuje in se jih običajno uporabi v okviru diskontnega faktorja (na primer prilagoditev za ključno osebo v podjetju)
- povezani z značilnostmi lastništva podjetja, ki se ocenjuje in se jih aplicira kot končno prilagoditev ocenjene vrednosti (na primer pribitek za obvladovanje, odbitek zaradi pomanjkanja tržljivosti/likvidnosti).

V nadaljevanju v Sliki 4 prikazujemo primerjavo posameznih korakov ocenjevanja vrednosti podjetij po treh izbranih metodah: metodi diskontiranja denarnih tokov, metodi primerljivih podjetij uvrščenih na borzo in metodi seštevanja sredstev:

SLIKA 4: prikaz ključnih korakov pri ocenjevanju vrednosti podjetij po različnih metodah

Vir: Gradivo iz predavanja za pridobitev naziva pooblaščen ocenjevalec vrednosti podjetij, Slovenski inštitut za revizijo, 2017

Pri ocenjevanju vrednosti podjetja za davčne namene je zelo pomembno, da je ocenjevalec seznanjen z namenom vrednotenja in bo tako uporabil primerno podlago vrednosti (tržna vrednost) in s tem povezana izhodišča za ocenjevanje vrednosti. V nasprotnem primeru se lahko zgodi, da bo drugačna podlaga vrednosti rezultirala v drugačni vrednosti, hkrati pa takšna ocena vrednosti ravno tako ne bo ustrezala zakonskemu določilu 99. člena ZDoH-2, vrednosti kapitala ob odsvojitvi, ki določa tržno vrednost kapitala.

5.4.5 Prednosti in slabosti določanja vrednosti kapitala na podlagi tržnih vrednosti za davčne namene

Kot je določeno v ZDoh-2 se na podlagi 99. člena ob odsvojitvi upošteva primerljiva tržna cena kapitala ob odsvojitvi, če kapital ni odsvojen na podlagi pogodbe, ali če vrednost kapitala ob odsvojitvi ni razvidna iz pogodbe, ali če iz pogodbe ali drugih dokazil razvidna vrednost kapitala ne ustreza vrednosti kapitala, ki bi se dala doseči v prostem prometu v času odsvojitve. Podobno velja za vrednost kapitala ob pridobitvi, kjer lahko zavezanec v določenih primerih dokazuje vrednost z drugimi dokazili, primeroma tudi z oceno primerljive tržne vrednosti.

V nadaljevanju povzemamo tako prednosti kot slabosti v zvezi z določanjem vrednosti kapitala na podlagi tržnih vrednosti za davčne namene, zlasti z uporabo ocenjevanja tržnih vrednosti kapitala. Naloga se podrobneje osredotoča na vrednotenje deleža v gospodarski družbi z omejeno odgovornostjo.

Prednosti določanja vrednosti kapitala na podlagi tržnih vrednosti:

- določanje tržne vrednosti kapitala ob odsvojitvi zmanjšuje možnosti davčnega izogibanja, kadar se z nameni davčnega izogibanja med odsvojiteljem in pridobiteljem oblikujejo pogodbe s prilagojenimi vrednostmi in je tržna vrednost transakcije ali njen del skrit v kakšnem drugem poslu ali nadomestilu
- pri neodplačnih pridobitvah oziroma odsvojitvah kapitala je z določitvijo tržne vrednosti zagotovljena možnost realne določitve davčne osnove
- za zavezanca, ki je pridobil kapital neodplačno (na primer podedoval delež v družbi), lahko z oceno tržne vrednosti ob pridobitvi zmanjša davčno osnovo ob odsvojitvi

V nadaljevanju bomo na primeru slovenskega podjetja in njenih poslovnih izkazov prikazali primer, kjer je z davčnega vidika za zavezanca ob morebitni odsvojitvi deleža v družbi upoštevanje tržnih vrednosti bistveno bolj obremenjujoče, kot na podlagi knjigovodskih vrednosti. Ker bi ocenjevanje vrednosti podjetja v skladu z mednarodnimi standardi preseglo okvir te naloge, bomo primerjali razmerje mnogokratnika »vrednost celotnega kapitala/EBITDA« s podatki, ki so jih pridobili v okviru raziskave v prispevku organizacije Business Valuation Resources (BVR, Deal Stats Value Index Digest, Q4 2023). V navedenem prispevku (glej Sliko 5) so prikazani tržni mnogokratniki za prodajo, EBITDA in EBIT izračunani tako, da se vrednost podjetja (tržna kapitalizacija plus neto dolg, kar imenujemo celotni kapital) deli z njegovo prodajo, EBITDA ali EBIT. Za namen naše raziskave bomo uporabili mnogokratnik »vrednost celotnega kapitala/EBITDA«. Primerja se torej tržno vrednost celotnega kapitala z rezultatom EBITDA.

Predstavljamo slovensko družbo Avtonet d.o.o., ki je na podlagi izkaza poslovnega izida (AJ PES, 2024) v letu 2023 dosegla 2.326.578,21 EUR prihodkov, ter EBITDA v znesku 1.803.241,06 EUR. Čisti dobiček po obdavčenju je znašal kar 1.551.535,45 EUR. Bilanca stanja iste družbe na dan 31.12.2023 razkriva, da znaša knjigovodska postavka »Kapital« 2.446.095,38 EUR, pri čemer skoraj 1,8 mio EUR vrednosti predstavljajo preneseni in čisti dobiček tekočega leta.

Če torej knjigovodsko vrednost celotnega kapitala (2.446.095,38 EUR) delimo z rezultatom EBITDA (1.803.241,06 EUR), dobimo mnogokratnik 1,36. Tako izračunan mnogokratnik lahko primerjamo z izračunanimi tržnimi mnogokratniki iz zgoraj omenjenih strokovnih prispevkov, ter s tem primerjamo vrednosti celotnega kapitala.

Zaradi poenostavitve smo izračunali mediano objavljenih mnogokratnikov iz različnih panog. Mediana objavljenih drsečih (»trailing«) vrednosti mnogokratnikov znaša 7,4.

V naslednji tabeli prikazujemo razliko v vrednosti celotnega kapitala, če upoštevamo vrednost iz bilance stanja in potencialno vrednost celotnega kapitala, če upoštevamo multiplikator iz objavljenih raziskav. Ob tem opozarjamo, da gre zgolj za primerjalni izračun in ne za strokovno ocenjeno vrednost kapitala, brez drugih prilagoditev.

SLIKA 5: prikaz izračuna z različnima multiplikatorjema

Multiplikator	EBITDA	Vrednost celotnega kapitala
1,36	1.803.241,06	2.452.407,84
7,40	1.803.241,06	13.343.983,84
Razlika:		10.891.576,00

SLIKA 6: Objavljeni mnogokratniki po različnih panogah, KPMG, Valuation Data Source, Business Valuation Resources (BVR, Deal Stats Value Index Digest, Q4 2023)

Table 7: Median Industry Multiples

31 August 2024 Industries	Sales			EBITDA			EBIT			Earnings			Market to Book-Ratio		
	Trailing	Fwd. +1	Comps incl.	Trailing	Fwd. +1	Comps incl.	Trailing	Fwd. +1	Comps incl.	Trailing	Fwd. +1	Comps incl.	Trailing	Fwd. +1	Comps incl.
Industrials	1.0	0.9	236	7.4	6.6	229	11.8	10.2	224	13.1	11.3	208	1.5	1.4	220
Consumer Discretionary	0.9	0.9	157	7.1	5.9	155	12.1	9.9	143	12.6	10.5	125	1.7	1.6	148
Health Care	2.4	2.4	109	10.4	8.9	79	14.2	12.8	73	16.6	15.4	69	2.2	2.1	87
Financials	n/m	n/m	n/a	n/m	n/m	n/a	n/m	n/m	n/a	8.4	7.8	112	1.0	0.9	109
Utilities	3.9	2.9	44	9.2	8.9	43	15.4	14.0	44	14.3	14.1	42	1.5	1.4	43
Materials	1.0	0.9	76	6.4	5.5	75	11.2	9.4	72	12.2	9.4	66	1.1	1.0	69
Real Estate	12.0	11.2	67	18.1	17.2	63	21.7	17.6	65	12.7	12.4	58	0.7	0.7	59
Communication Services	1.3	1.3	76	6.4	5.6	75	12.2	11.3	67	12.4	11.2	63	1.8	1.6	68
Information Technology	1.1	1.0	142	9.3	7.4	137	13.8	12.0	118	17.7	15.6	102	2.1	1.9	115
Consumer Staples	0.7	0.7	62	7.4	6.9	61	11.9	10.9	61	14.8	12.4	58	1.3	1.3	57
Energy	1.0	1.0	32	4.6	4.3	32	7.1	6.6	31	9.0	7.8	31	1.1	1.1	31

Table 8: Median Subindustry (Consumer Staples) Multiples

31 August 2024 Subindustry: Information Technology	Sales			EBITDA			EBIT			Earnings			Market to Book		
	Trailing	Fwd. +1	Comps incl.	Trailing	Fwd. +1	Comps incl.	Trailing	Fwd. +1	Comps incl.	Trailing	Fwd. +1	Comps incl.	Trailing	Fwd. +1	Comps incl.
Food Products	0.6	0.6	23	6.0	6.3	23	11.4	10.9	23	12.5	11.7	21	0.9	0.9	20
Consumer Staples Distribution & Retail	0.4	0.4	16	6.2	5.7	16	12.2	11.1	15	15.4	11.8	15	1.2	1.4	15
Beverages	2.1	2.0	14	9.5	9.0	13	11.7	10.7	14	15.4	12.1	13	1.3	1.4	13
Personal Care Products	2.2	2.1	8	13.3	12.0	8	18.0	16.0	8	25.3	22.0	8	3.7	2.9	8

Source: KPMG Valuation Data Source, see www.kpmg.de/en/valuation-data-source
 *Average = Arithmetic Mean

Vir: KPMG, Valuation Data Source, Business Valuation Resources (BVR, Deal Stats Value Index Digest, Q4 2023)

Navedeni primer prikazuje kako bi se lahko vrednost podjetja, ki posluje z visoko dodano vrednostjo, razlikovala, če jo opazujemo skozi bilančne podatke ali pa, če jo primerjamo s tržnimi podatki mnogokratnikov. Knjigovodska vrednost postavke kapital, ki je 2,45 mio. EUR (družba nima finančnega dolga), bistveno odstopa od izračunane vrednosti istega kapitala (v smislu deleža v družbi) s tržnimi mnogokratniki, ki znaša 13,3 mio. EUR. Iz tega je možno z veliko verjetnostjo sklepati, da se tudi dejanska tržna vrednost kapitala kot deleža v družbi bistveno razlikuje od knjigovodske vrednosti postavke kapital.

Slabosti določanja vrednosti kapitala na podlagi tržnih vrednosti:

- pri prenosih kapitala, ki niso tržno motivirani in iz tega razloga izvedeni po nižjih ali celo simbolnih vrednostih, se davčna osnova določi na podlagi tržnih vrednosti, ki niso bile realizirane in odsvojitelj takih koristi ni prejel,
- potencialna tržna vrednost kapitala, predvsem ocena tržne vrednosti, je le teoretično izhodišče. Vprašanje ali je takšna cena na trgu realno dosegljiva,
- ocena temelji na projekcijah denarnih tokov v prihodnosti. Ostaja vprašljivost pravilnosti napovedi, zlasti takrat, ko ni na voljo dovolj podatkov (na primer, ko ocena vrednosti ni skladna z Mednarodnimi standardi ocenjevanja vrednosti in v podobnih primerih),
- ocena tržne vrednosti je vsaj delno tudi subjektivno naravnana, saj ocenjevalec kljub poklicni neodvisnosti ustvari mnenje iz svojega stališča,
- v primeru posebnih dogovorov pri prenosih kapitala (na primer: Oče prenese delež neodplačno na sina v zameno za drug družinski dogovor, oče pa ni uveljavljal ugodnosti odloga ugotavljanja davčnih obveznosti po 100. členu ZDoh-2), tržna vrednost ne upošteva teh osebnih okoliščin,
- Pri določitvi tržne vrednosti kapitala na podlagi ocene vrednosti je potrebna ocena strokovnjaka z licenco Slovenskega inštituta za revizijo, kar je povezano z visokimi stroški za zavezanca, ki dokazuje svoje trditve v davčnem postopku praviloma z listinskimi dokazi,
- Davčni organ nima na voljo realnega vpogleda v tržne vrednosti deležev v družbi posameznega podjetja in je kontrola pravilnosti odmere davkov težavna. Naslanjanje na podatke iz javno dostopnih bilanc stanja je lahko vprašljivo in vsekakor ni primerna, niti zakonita podlaga.

Prikazali bomo tudi primer slovenskega podjetja, kjer je ocenjena tržna vrednost lastniškega deleža v obliki delnice ocenjena nižje, kot znaša knjigovodska vrednost lastniškega deleža (knjigovodska vrednost delnice).

Gre za javno objavljen Povzetek poročila o oceni vrednosti podjetja KD d.d. (dostopno na povezavi: <https://seonet.ljse.si/file.aspx?AttachmentID=31677>), kjer se je ocenjevala tržna vrednost »pomembnega manjšinskega (20-25%) lastniškega deleža v kapitalu podjetja KD d.d., na dan 31.12.2013 za namen prodaje. Vrednost posamezne delnice je bila ocenjena na 189 EUR na delnico, ob možnem razponu vrednosti med 113 EUR in 265 EUR na delnico (Povzetek poročila o oceni vrednosti podjetja KD d.d., stran 5).

V istem poročilu je na strani 2 navedena tudi knjigovodska vrednost delnice v znesku 234 EUR na delnico (z upoštevanjem lastnih delnic in delnic v lasti hčerinskih podjetij).

SLIKA 7: prikaz razlike v vrednosti knjigovodske in ocenjene tržne vrednosti delnice

Knjigovodska vrednost delnice KD d.d. na dan 31.12.2013	Ocenjena tržna vrednost delnice KD d.d. na dan 31.12.2013	Razlika v vrednosti v EUR	Razlika v %
234,00	189,00	45,00	23,8%

Vir: Povzetek poročila o oceni vrednosti podjetja KD d.d. (dostopno na povezavi: <https://seonet.ljse.si/file.aspx?AttachmentID=31677>)

Iz navedenega je razvidno, da je knjigovodska vrednost kapitala okvirno 23,8 % višje izkazana v bilanci stanja, kot je bila ocenjena s strani pooblaščenega ocenjevalca podjetij.

6. Obdavčitev v primerih sprememb pri prejetih vplačilih po odsvojitvi kapitala

Kadar gre za prodajo deležev v družbi, je pogost element prodajne pogodbe tudi pogodbeno določilo, ki oblikuje tako imenovani "variabilni" del kupnine v skladu z izpolnjevanjem določenih parametrov poslovanja v prihodnosti.

Pri prodaji poslovnega deleža v družbi, kjer je dogovorjen variabilni del kupnine, to običajno pomeni, da je del kupnine odvisen od prihodnje poslovne uspešnosti družbe in bo izplačan šele, če bodo za to izpolnjeni pogoji v prihodnosti. Ta variabilni del je pogosto imenovan "earn-out" in je vezan na doseganje določenih finančnih ali drugih poslovnih ciljev v prihodnosti. Če družba doseže ali preseže te cilje, prodajalec prejme dodatno plačilo. Če cilji niso doseženi, lahko prodajalec prejme manjši znesek ali nič. Ta mehanizem pomaga uravnotežiti in porazdeliti tveganje med kupcem in prodajalcem glede prihodnjega uspeha poslovanja podjetja.

Takšno dodatno kasnejše izplačilo je običajno vezano na doseganje določenih finančnih kazalnikov ali poslovnih ciljev, kot so prihodki, rezultat iz poslovanja EBITDA ali EBIT, rast števila kupcev, tržnega deleža in podobno.

Izpostaviti velja tudi situacijo, kjer kupnina še ni dokončno znana na dan, ko je potrebno vložiti davčno napoved. To se lahko povsem realno zgodi v primeru, ko se odsvojitve izvede ob koncu leta, kupnina pa se dokončno oblikuje na primer glede na stanje denarnih ali obratnih sredstev na določen datum in ta podatek do roka za oddajo davčne napovedi še ni poznan (in s tem točni znesek kupnine).

6.1 Obdavčitev v primerih dodatnih prejetih plačil po odsvojitvi kapitala

Dodatna vplačila, ki so bila vsebinsko sicer del kupnine za odsvojeni kapitalski delež v družbi, so bila velikokrat v preteklosti predmet davčnega in sodnega spora. Vprašanja, ki so se pojavljala, so se nanašala na to ali gre za obdavčitve v smislu odsvojitve kapitala ali gre za obdavčitev v smislu drugega dohodka po 105. členu ZDoh-2 ali pa kot izplačilo dividende. Sodišča so v preteklosti že razsojala v smeri priznavanja dodatnih vplačil kot vrst drugega dohodka (primer sodbe I U 1580/2011, z dne 06.12.2011).

Leta 2019 je bil ZDoh-2 dopolnjen s 5. točko 4. odstavka 90. člena (UL. RS, št. 66/2019), ki določa, da se dodatno izplačilo zavezanca, ki je odsvojil poslovni delež (kapital), v zvezi z odsvojitvijo tega deleža, ki ga izplača pridobitelj deleža in je odvisno od meril uspešnosti poslovanja družbe v

prihodnosti, določenih v pogodbi o odsvojitvi deleža, obravnava kot izplačilo dividende. Tovrstni dohodek od 31.12.2019 naprej torej zapade pod vsebinsko enako obdavčitev kot dividende (v letu 2024 je to 25 %), pri tem pa datum pridobitve in odsvojitve, ter pripadajoče vrednosti kapitala nimajo pomena pri obdavčitvi.

Obstajajo torej odprta vprašanja davčne obravnave variabilnega dela kupnine za transakcije izvedene pred 31.12.2019, ter pomislek, ali je vsebinska obdavčitev kot dividenda po tem datumu ustrezna naravi takšnega dohodka. Variabilni del kupnine, neglede na datum transakcije namreč po svoji vsebini predstavlja del celotnega nadomestila za odsvojeni poslovni delež in kot tak v smislu določil ZDoh-2 predstavlja pridobljeno vrednost kapitala ob odsvojitvi, saj predstavlja plačilo za odsvojeni poslovni delež in s tem del vrednosti kapitala ob odsvojitvi. (povzeto po Bajuk, V., 2023).

Tudi če izhajamo z vidika določitve tržne vrednosti kapitala, med katere spada delež v gospodarski družbi, lahko ugotovimo, da je takšnim variabilnim delom kupnine moč pripisati vsebino vrednosti kapitala ob odsvojitvi. Tržna vrednost se običajno določa na podlagi prihodnjih pričakovanih denarnih tokov oziroma prihodnjih koristi. Prosti denarni tokovi se diskontirajo na sedanjo vrednost z ustreznim diskontnim faktorjem in so temelj tržne vrednosti, ki je običajno dogovorjena med kupcem in prodajalcem deleža. V kolikor je poslovanje v prihodnjih letih uspešno, podjetje realizira načrtovane denarne tokove in s tem vrednost, ki sta jo dogovorila kupec in prodajalec. V nasprotnem primeru se kupnina ustrezno zniža. Takšno ravnanje je v poslovnem svetu običajno, saj z odlogom plačila kupnine in vezavo na uresničitev prihodnjih dogodkov, na katerih je temeljila tržna ocena vrednosti kapitala, kupec in prodajalec nekoliko porazdelita tveganje drugega izida.

Menimo, da ima variabilna kupnina, ki je vezana na prihodnje uresničitve denarnih tokov in je njeno uresničenje v trenutku sklenitve posla negotovo, hkrati pa tržna vrednost temelji na prihodnjih dogodkih, katerih uresničitev bo potrdila pravilnost določitve tržne vrednosti kapitala ob odsvojitvi, vse značilnosti dobička iz kapitala, kot ga opredeljuje ZDoh-2 v členih 92.-94.

Ker morajo biti istovrstni ali v bistvenem podobni primeri obravnavani enako (14. člen Ustave RS), je treba odsvojitvam kapitala, kjer je kupnina v pogodbi določljiva, pripisati enake davčne posledice kot odsvojitvam kapitala, kjer je kupnina v pogodbi določena. (povzeto po Bajuk, V., 2023).

Drugačna vsebinska obravnava dodatnega izplačila kupnine pri odsvojitvi kapitala pa bi bila možna, v kolikor bi kupnina bistveno odstopala od tržne vrednosti kapitala. V takšnih primerih je seveda potrebno natančneje presoditi argumente kupca in prodajalca, zaradi katerih sta sklenila posel po bistveno višji vrednosti od tržne. V kolikor se izkaže, da vsebinsko del kupnine, ki je nad tržno vrednostjo kapitala, ne ustreza plačilu iz naslova variabilnega dela kupnine poslovnega deleža (ampak recimo nagrada za dodatno opravljeno delo), je potrebno takšno plačilo obravnavati tudi vsebinsko drugače od dohodka od dobička iz odsvojitve kapitala.

Tudi sedanja ureditev plačila variabilnega deleža pri odsvojitvi kapitala, ki se po 5. točki 90. člena ZDoh-2 obravnava kot dividenda, je vsebinsko vprašljiva. Že pred uvedbo novele ZDoh-2 konec leta 2019 je Odbor preizkušenih davčnikov, ki deluje pod okriljem Slovenskega inštituta za revizijo, Ministrstvo za finance pisno obvestil o svojih vsebinskih pripombah. Obdavčitev variabilnega dela kupnine pri prodaji kapitala kot dividende namreč ne ustreza vsebini dohodka. Tako 5. člen ZDavP-2 v skladu z načelom obdavčenja dohodkov po njihovi ekonomski vsebini določa, da se predmet obdavčitve in okoliščine ter dejstva, ki so bistveni za obdavčenje, vrednotijo po svoji gospodarski (ekonomski) vsebini. V takšnih primerih gre nesporno za plačilo za prodajo kapitala, kjer je le to vsaj delno vezano na doseganje predvidenih poslovnih rezultatov, na katerih temelji dogovorjena vrednost kapitala (povzeto po Jerman, S. (2019), Pripombe na Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o dohodnini (EVA 2019-1611-0033, z dne 31.07.2019).

6.2 Obdavčitev v primerih zmanjšanja prejetih plačil po odsvojitvi kapitala

Kadar se kapital, oziroma delež v družbi odsvoji po določeni vrednosti (na primer ocenjeni tržni vrednosti na dan sklenitve posla), ki pa je izplačana v več točno določenih odloženih plačilih, je določitev davčne osnove relativno enostavna, s tem pa tudi plačilo davka. Določi se vrednost takšnega deleža ob pridobitvi in odsvojitvi, ter se od ustrezne davčne osnove obračuna dohodnina po ustrezni davčni stopnji glede na obdobje lastništva tega kapitala.

Do težave pride v situaciji, ko odsvojitelj takega kapitala prejme zaradi takšnih ali drugačnih razlogov zmanjšano plačilo od napovedanega zneska v davčni napovedi. Zlasti, kadar je davčno napoved zavezanec že oddal in morebiti tudi že plačal davek od pogodbene vrednosti. Tak primer je lahko zadržano jamstvo iz pogodbe o prodaji lastniškega deleža, ki predvidi del kupnine izplačan šele po izpolnitvi nekega pogoja. Če se ta pogoj ne izpolni, se znesek, zadržan kot jamstvo, odsvojitelju ne izplača. Tako je sicer bila v pogodbi o odsvojitvi znana višina kupnine, vendar je znesek določen pogojno in dejansko na datum sklenitve pogodbe še ni dokončno določen.

Do naknadnih sprememb pri spreminjanju kupnine in s tem povezane spremembe vrednosti ob pridobitvi se je že opredelilo sodišče v sodbi Upravnega sodišča UPRS sodba I U 330/2014 z dne 23.06.2014. Gre sicer za primer v zvezi s pridobitvijo in odsvojitvijo nepremičnine, vendar lahko situacijo apliciramo tudi na našo raziskavo glede lastniškega deleža v družbi, saj oboje predstavlja kapital. Sodišče je razsodilo, da se za čas pridobitve kapitala šteje datum sklenitve pogodbe, na podlagi katere je fizična oseba pridobila kapital. Morebitna dodatna plačila kupnine niso pomembna za odločitev. Za odmero davka je bistvena vrednost, ki je znana ob sklenitvi pogodbe, zato tožnik s sklicevanjem na kasnejše dogovore glede vrednosti kapitala ob pridobitvi že v davčnem postopku ni mogel uspeti s pritožbo, iz istih razlogov pa tudi ne more biti (z enakimi ugovori) uspešen v postopku s tožbo.

V navedenem primeru je bil predmet dodatne kupnine aneks, ki je bil sklenjen po sklenitvi prodajne pogodbe, zato je sodišče odločilo kot zapisano zgoraj.

V našem primeru pa gre za jamstveni pogoj, ki je bil znan že ob sklenitvi pogodbe o odsvojitvi kapitala. To nakazuje, da je bil ob sklenitvi tudi znan razpon vrednosti tega kapitala ob pridobitvi, vendar na datum sklenitve še niso bila znana vsa dejstva, pomembna za obdavčitev. Menimo, da je v takšnih primerih v skladu z določili ZDavp-2 več možnosti za ustrezno naknadno prilagoditev davčne osnove in znižanje davčnih obveznosti. Osredotočamo se na situacijo, kjer je odsvojitev kapitala kot deleža v gospodarski družbi opravila fizična oseba:

- Davčni zavezanec lahko sicer popravi davčno napoved v skladu s 64. členom ZDavP-2, vendar le do vročitve odmerne odločbe. Kadar je odločba že izdana in davek že plačan, ta možnost tako ni več uporabna.
- Zavezanec za davek lahko v roku šestih mesecev, odkar je izvedel za nova dejstva in lahko uporabil nove dokaze (v našem primeru neizpolnjevanje pogoja, posledično zmanjšana kupnina in plačilo), predlaga obnovo davčnega postopka v skladu z 89. členom ZDavP-2. Vendar se po preteku petih let od dneva vročitve odmerne odločbe obnova davčnega postopka ne more več začeti.
- 90. člen ZDavP-2 določa, da če se po pravnomočnosti odmerne odločbe ugotovi, da je bil zaradi očitne napake previsoko odmerjen davek, oziroma davčni organ tako odločbo odpravi, razveljavi ali spremeni po uradni dolžnosti ali na zahtevo zavezanca za davek. Lahko pa se takšna zahteva s strani davčnega organa tudi zavrne, če davčni organ ugotovi, da odločbe ni

treba odpraviti, razveljaviti ali spremeniti. Ob tem je potrebno upoštevati rok za izdajo takšne odločbe, ki je do poteka zastaralnega roka za vračilo davka

Davčna zakonodaja torej vsaj deloma obravnava situacijo, ko pride naknadno do sprememb v zvezi z višino plačila davka. Vendar je na mestu vprašanje presoje davčnega organa v primeru, da se takšno naknadno zmanjšanje plačil pomembno zneskovno razlikuje od določene (ali ocenjene) pogodbene ali tržne vrednosti na datum odsvojitve kapitala.

Zakonska podlaga za določanje vrednosti kapitala ob odsvojitvi v primeru razlikovanja pogodbene in tržne vrednosti daje prednost tržni vrednosti, kot osnovo za določitev vrednosti kapitala ob odsvojitvi. Tako ostaja odprto vprašanje presoje davčnega organa ali bi takšen zahtevek za ugotovitev znižanja davčnih obveznosti zaradi zmanjšanja že dogovorjenih plačil morebiti tudi zavrnil z obrazložitvijo, da plačila odstopajo od tržne vrednosti. Ker je v davčnem postopku davčno breme na davčnem zavezancu, ki mora načeloma z listinskimi dokazi potrditi svoje trditve, je možnost tudi izdelava ponovne ocene tržne vrednosti kapitala na datum odsvojitve, pri čemer bi lahko ocenjevalec vrednosti upošteval tudi razloge, ki so vodili k zmanjšanju plačil iz naslova kupnine za odsvojeni kapital. Vendar je pri tem potrebno poudariti, da ocenjevalec vrednosti pri ocenjevanju vrednosti naj ne bi upošteval dogodkov, ki so se zgodili po datumu, na katerega velja ocena vrednosti, zlasti, če na ta datum takšni dogodki niso bili poznani in jih tudi ni bilo možno vključiti v predpostavke in izhodišča pri vrednotenju.

7 Opredelitev problematike vpliva posega davčnega organa v vrednost kapitala ob odsvojitvi

Davčni organ v primerih, ko vrednost kapitala ob odsvojitvi, ki jo zavezanec uveljavlja kot vrednost ob odsvojitvi v davčni napovedi, pomembno odstopa od vrednosti postavke kapital v zadnji objavljeni bilanci stanja družbe, na katero se nanaša kapital, pogosto poseže v postopek in od zavezanca zahteva dokazila o vrednosti kapitala. Če zavezanec ne reagira na poziv davčnega organa ali pa ne more dokazati svojih trditev, davčni organ v določenih primerih izda odmerno odločbo na podlagi drugih dokazil o vrednosti kapitala. Kadar je ta višja od pogodbene vrednosti, ki jo je odsvojitelj prejel, se zavezancu (odsvojitelju) posledično poveča davčna obveznost.

Vprašanje, ki se tukaj pojavi je, ali tak poseg davčnega organa v višino davčnih obveznosti odsvojitelja kapitala vpliva tudi na pridobitelja tega istega kapitala. Ali torej lahko pridobitelj denimo kot nabavno vrednost kapitala uveljavlja vrednost odsvojitve, ki jo je določil davčni organ v postopku odmere davka pri odsvojitelju. Zlasti takrat, ko je s strani davčnega organa ugotovljena in v izračunu davčne osnove tudi uporabljena višja vrednost kapitala ob odsvojitvi, kot je pogodbena vrednost pri odsvojitvi.

7.1 Določitev vrednosti kapitala ob pridobitvi v primeru posega davčnega organa v vrednost pri odsvojitelju z vidika pridobitelja za davčne namene

Glede nabavne vrednosti kapitala ob pridobitvi smo že večkrat zapisali, da 98. člen ZDoh-2 določa, da se za nabavno vrednost kapitala iz prvega odstavka tega člena šteje v prodajni ali drugi pogodbi navedena vrednost kapitala v času pridobitve. Če kapital ni pridobljen na podlagi pogodbe ali če

vrednost kapitala v času pridobitve ni razvidna iz pogodbe, se za nabavno vrednost kapitala šteje vrednost kapitala v času pridobitve, ki jo zavezanec dokazuje z ustreznimi dokazili.

Pridobitelj, ki pridobljen kapital ob naslednji transakciji odsvoji naprej in kot nabavno vrednost uveljavlja pogodbeno vrednost, ki je davčnemu organu znana, ne bo imel pravne podlage za uveljavljanje vrednosti na podlagi upoštevanja višje, na primer tržne vrednosti iz morebitne odmerne odločbe odsvojitelja kapitala (v katere vrednost ob odsvojitvi bi posegel davčni organ). Primarno je po 98. členu ZDoh-2 potrebno upoštevati pogodbeno vrednost. Šele, če ta ni znana ali določena s pogodbo, zavezanec dokazuje vrednost kapitala ob pridobitvi z drugimi dokazili. Prav tako pridobitelju vrednost, ki jo je določil davčni organ, ne predstavlja nabavne (pridobitvene) vrednosti in je tudi ni plačal za pridobitev tega kapitala.

Vendar menimo, da lahko v določenih situacijah takšen poseg oziroma odločba davčnega organa, kjer pri odsvojitelju poseže v vrednost ob odsvojitvi, vpliva na vrednost pridobitelja ob pridobitvi. Če gre za pridobitev kapitala, ki ni bila izvedena na podlagi pogodbe ali pa vrednost kapitala ob pridobitvi dejansko ni znana, kot bi lahko to bil primer v darilni pogodbi, imamo situacijo, kjer je potrebno za potrebe obdavčitve določiti tako vrednost ob pridobitvi, kot ob odsvojitvi. Če na primer iz pogodbe o odsvojitvi ni razvidna vrednost kapitala ob odsvojitvi in v tako odločbo poseže davčni organ, ter prilagodi vrednost ob odsvojitvi na tržno vrednost, menimo, da je takšna odločba davčnega organa primerno dokazilo, ki ga lahko uporabi tudi nadaljnji pridobitelj kapitala kot vrednost kapitala ob pridobitvi. Tako možnost pridobitelju ponuja ravno določilo 98. člena ZDoh-2, ki določa dokazovanje vrednosti kapitala ob pridobitvi takrat, ko vrednost kapitala iz pogodbe ni razvidna.

V primerih, kjer dejansko plačilo za odsvojitev kapitala ne ustreza tržni vrednosti, takšen dohodek dejansko ni dosežen oziroma realiziran na ravni tržnih vrednosti. Potrebno je preveriti ali je zakonska ureditev, ki določa obdavčitev nerealiziranega dohodka, skladna z ustavno sodno prakso glede pojmovanja, kaj sploh predstavlja dohodek. V ta namen smo vpogledali v sodbi Ustavnega sodišča številka U-I-175/11-12 z dne 10.04.2014 in U-I-497/18-17 z dne 20.01.2022.

Sodišče se je v prvi omenjeni sodbi opredelilo do razlage dohodka, ki ga razlaga na podlagi ekonomske znanosti. Ta dohodek opredeljuje s pomočjo t. i. Schanz-Haig-Simonsove opredelitve dohodka, po kateri je dohodek ekonomska moč, ki se kaže kot v denarju izražena vsota potrošnje in spremembe vrednosti premoženja v določenem časovnem obdobju. S pojmom dohodka je neločljivo povezano vprašanje njegove pridobitve. Na to vprašanje pa se navezujeta vprašanji nastanka konkretne davčne obveznosti in trenutka obdavčitve dohodka. Po ZDoh-2 se šteje, da je dohodek pridobljen oziroma dosežen v davčnem letu, v katerem je prejet. Šteje pa se, da je dohodek prejet, ko je izplačan fizični osebi ali je kako drugače dan na razpolago fizični osebi. Nadalje sodišče razlaga, da je zakonodajalec na področju dohodnine sprejel koncept obdavčljivosti realiziranega dohodka. Ta koncept iz predmeta obdavčitve z dohodnino izključuje dohodke iz naslova terjatev fizičnih oseb iz razmerij do drugih subjektov, s plačilom katerih se dohodek fizične osebe šele realizira. Navedeno potrjuje primeroma tudi procesna ureditev ZDavP-2, kadar so drugi subjekti iz razmerja z davčnim zavezancem plačniki davka, pri katerih davčni zavezanci ustvarjajo svoje dohodke in na katere drugi odstavek 49. člena ZDavP-2 prenaša obveznost za izračun davka. Velja tudi predpostavka, da mora biti dohodek ob plačilu davčnega odtegljaja v premoženjski sferi davčnega zavezanca, saj plačnik davka praviloma zanj prevzema le računovodske obveznosti.

Podobno navaja sodišče v obrazložitvi sodbe U-I-497/18-17, da tretji odstavek 15. člena ZDoh-2 določa, da je obdavčljiv le dohodek, ki je izplačan oziroma prejet, kar pomeni, da je zakonodajalec na področju dohodnine sprejel koncept obdavčljivosti realiziranega dohodka. Ustavno sodišče je mnenja, da je v Zakonu o dohodnini na voljo dovolj opornih mest za določitev pozitivne vsebine pravnega pojma dohodek in obenem za določitev meja tega pojma: kot dohodek se lahko šteje le prejemek, ki je sad dela ali premoženja davkoplačevalca in ki je realiziran in torej predstavlja jasno določljivo novo premoženje v njegovi lasti in posesti.

Glede na navedbe v omenjenih dveh sodbah Ustavnega sodišča o pomenu pojma dohodek, ki je predmet obdavčitve po ZDoh-2, menimo, da se takšna razlaga sodišča lahko razume kot to, da v primeru nerealiziranih dohodkov, kot je to v primerih, kjer odsvojitve kapitala ni izplačana po tržni ceni, tak nerealiziran del dohodka ne bi smel biti predmet obdavčitve.

7.2 Davčna osnova z vidika pridobitelja kapitala

Davčna osnova se v skladu s 97. členom ZDoh-2 določa kot razlika med vrednostjo kapitala ob odsvojitvi in vrednostjo kapitala ob pridobitvi. Kadar je razlika med vrednostjo kapitala ob odsvojitvi in vrednostjo kapitala ob pridobitvi pozitivna, je davčna osnova razlika, zmanjšana za normirane stroške, povezane s pridobitvijo in odsvojitvijo kapitala.

Pridobitelj ob naslednji odsvojitvi kapitala, pri katerem je davčni organ odsvojitelju posegel v vrednost ob odsvojitvi, načeloma uveljavlja nabavno vrednost kot pogodbeno vrednost kapitala ob pridobitvi. To je tudi osnova za določitev davčne osnove pri nadaljnji odsvojitvi novega pridobitelja. Postavlja pa se vprašanje ali bi lahko v skladu z obstoječo zakonodajo pridobitelj kot vrednost kapitala ob pridobitvi uveljavljal vrednost, ki jo je kot vrednost ob odsvojitvi prejšnjemu odsvojitelju določil davčni organ. ZDoh-2 v določilih, ki se nanašajo na vrednost kapitala ob pridobitvi v splošnem, ne ponuja možnosti, da bi takšno odločbo davčnega organa pridobitelj lahko upošteval kot nabavno vrednost kapitala. Sploh zaradi tega, ker te vrednosti pridobitelj ni dejansko plačal. V tej smeri je sicer potrebno razmišljati tudi v smeri določil 16. člena ZDoh-2, ki v splošnem določa, da se primeru transakcij in izplačil dohodkov med povezanimi osebami kot podlaga za ugotovitev višine dohodka uporabljajo primerljive tržne cene. V luči tega določila bi veljalo razmisliti ali morebitno takšna vsebina zakonskega določila ne napeljuje k uporabi tržne vrednosti tudi pri pridobitelju, četudi dejansko ni bila plačana. Tak primer bi lahko našli pri transakciji neodplačnega prenosa kapitala med dvema zakoncema, ki sta povezani osebi, ob tem pa pri odsvojitvi kapitala ne uveljavljata odloga ugotavljanja davčnih obveznosti v skladu s 100. členom ZDoh-2. V takšnem primeru bi namreč prenos štel za odsvojitve kapitala, vrednost pa ne bi bila znana v pogodbi. V kolikor bi v postopku odmere davka od dobička iz kapitala posegel davčni organ in odmeril davek odsvojitelju na podlagi tržne vrednosti kapitala, menimo, da bi tudi za pridobitelja (zakonca) v tem primeru takšno dokazilo lahko bilo ustrezno kot merilo za določitev vrednosti kapitala ob pridobitvi novega pridobitelja.

8 Opredelitev ostalih posameznih dejavnikov, ki lahko vplivajo na vrednost kapitala ob pridobitvi in odsvojitvi

Pri posamezni transakciji, kjer se pogodbeni stranki dogovorita o poslu prenosa kapitala, je potrebno vedno upoštevati še specifične tega konkretnega posla, ki ima lahko svoje značilnosti, katerih pa knjigovodski podatki ne morejo zajeti.

Dejavnikov, ki lahko vplivajo na vrednost kapitala ob pridobitvi in odsvojitvi in niso odraženi v knjigovodskih evidencah, je veliko in so tudi odvisni od samega podjetja, ki ga obravnavamo, panoge, konkurenčnega položaja in velikosti družbe. V nadaljevanju navajamo nekaj takšnih dejavnikov:

- Tržne razmere

Razmere na trgu lahko neposredno vplivajo na vrednost podjetja. Tako ponudba kot povpraševanje igrata pomembno vlogo, kar je povezano s potencialno ceno, ki se jo lahko doseže za primerljiv kapital. V kolikor gre za specifično podjetje, ki na določenem trgu nima potencialnih kupcev, je zelo težko določati vrednost, ki bi se dala za tak kapital doseči v prostem prometu. Kljub bilančnim podatkom, ki lahko izkazujejo solidne rezultate, ni zagotovila, da bi se za takšno podjetje, oziroma za lastniški delež v družbi zagotovo dalo najti kupca za vrednost, ki jo izkazuje postavka kapital v bilanci stanja.

- Makroekonomski dejavniki

Pri vrednosti kapitala kot deleža v gospodarski družbi je potrebno upoštevati tudi vpliv makroekonomskih dejavnikov. Od gibanja obrestnih mer je odvisno financiranje podjetja, visoka inflacija pa lahko poveča stroške surovin in dela, katerih morda tudi ni možno prenesti v končne cene na kupce. Ob tem je potrebno upoštevati še stopnjo gospodarske rasti, stopnjo brezposelnosti, nenazadnje pa tudi fiskalno politiko in politično stabilnost v regiji. Slabe makroekonomske napovedi zagotovo znižujejo vrednost, ki so jo pripravljeni kupci plačati za kapital oziroma lastniški delež v družbi.

- Ugled in blagovne znamke podjetja

Ugled in blagovna znamka podjetja močno vplivata na vrednost lastniškega kapitala. Močna blagovna znamka je pogosto povezana z zvestobo strank, kar se lahko odraža v višjih prihodkih in dobičkih. Ugled podjetja vpliva na percepcijo kakovosti in zanesljivosti, kar privablja nove stranke, ter ugodno vpliva na poslovna partnerstva. Poleg tega lahko pozitivna javna podoba zmanjša stroške trženja in poveča konkurenčnost na trgu, kar vse skupaj prispeva k višji vrednosti podjetja.

- Tehnološki napredek in inovativnost podjetja

Tehnološki napredek in inovativnost podjetja pomembno vplivata na njegovo vrednost, saj omogočata izboljšanje procesov, povečanje učinkovitosti in razvoj novih izdelkov ali storitev. Podjetja, ki uspešno uvajajo napredne tehnologije, lahko pridobijo konkurenčno prednost, zmanjšajo stroške in povečajo prihodke. Ob tem je potrebno imeti v mislih, da lahko družbe, ki imajo svoja sredstva že ekonomsko ali tehnološko zastarana, pričakujejo večje investicije, da bodo lahko še naprej ostale konkurenčne. S povišanimi potrebami po investicijah pa se tudi običajno znižuje vrednost podjetja.

- Odvisnost od ključnih kadrov

Ključni kadri pogosto prinašajo edinstvena znanja, izkušnje in vodstvene sposobnosti, ki so bistveni za uspeh podjetja. Če je podjetje močno odvisno od teh posameznikov, lahko njihova odsotnost ali izguba povzroči motnje v poslovanju, upad produktivnosti in izgubo strateške usmeritve. Zlasti pri manjših podjetjih, kjer je običajno poslovodja tudi večinski lastnik družbe, predstavlja odsotnost ključnega kadra v primeru prodaje oviro in s tem bistveni vpliv na vrednost podjetja.

- Potencialne prihodnje obveznosti iz naslova tožb, odločb, prekrškovnih postopkov ...

Potencialne prihodnje obveznosti iz naslova tožb, odločb, prekrškovnih postopkov in drugih nevarnosti lahko negativno vplivajo na vrednost podjetja. Te obveznosti predstavljajo finančna tveganja, ki lahko privedejo do nepredvidenih stroškov, zmanjšanja dobička in negativne publicitete. Morebitni pravni postopki lahko odvrnejo vlagatelje zaradi povečane negotovosti in znanega tveganja, kar zmanjšuje vrednost podjetja. Poleg tega lahko dolgotrajni pravni spori motijo poslovanje in odvrnejo pozornost vodstva od strateških ciljev. Skupaj te nevarnosti vplivajo na stabilnost in dolgoročno vzdržnost poslovanja podjetja.

- Višja vrednost za strateškega kupca

Vrednost podjetja za strateškega kupca je lahko višja od tržne vrednosti zaradi sinergijskih koristi, ki jih prinaša integracija podjetja v obstoječe poslovanje, dostopa do novih trgov, komplementarnih sposobnosti, različnih dolgoročnih ciljev ter priložnosti za izboljšanje inovacij in procesov. Strateški kupec lahko vidi vrednost v tehnologijah, znanju ali blagovnih znamkah podjetja, kar povečuje njegovo pripravljenost plačati več, medtem ko se tržni investitorji običajno osredotočajo predvsem na finančne kazalnike in trenutne tržne pogoje.

- Določila pravic in obveznosti v družbeni pogodbi

Zakon o gospodarskih družbah določa, da so pravice družbenikov sicer sorazmerne z njihovim poslovnim deležem. Lahko pa družbena pogodba določa tudi drugače (504.-506. člen ZGD-1). Določilo, ki bi določenega družbenika na primer omejevalo pri deležu dobička ali deležu likvidacijske mase z manjšim deležem, kot je njegov sorazmerni poslovni delež, ali na primer določalo omejene glasovalne pravice ali dodatne obveznosti družbenika, bi takšno določilo zagotovo moralo vplivati tako na knjigovodsko vrednost njegovega deleža, kot tudi tržno vrednost tega lastniškega deleža v družbi. Na knjigovodsko vrednost bi vplivalo zato, ker mu ne bi bil na voljo sorazmerni del likvidacijske mase ali dobička, ki je izkazan v postavki kapital v bilanci stanja. Takšno omejitev pa je nujno potrebno upoštevati tudi v okviru tržne vrednosti kapitala, saj vpliva na denarni tok, ki je na voljo določenemu deležu lastniškega deleža, oziroma je morda upravičen do manjšega dela pri upoštevanju razlike med sredstvi in obveznostmi.

V tej točki smo našli le nekaj dejavnikov, ki lahko vplivajo na vrednost kapitala in tega ni moč vedno zajeti v bilanci stanja družbe, velikokrat pa ostanejo skriti tudi ocenjevalcu vrednosti podjetij pri ocenjevanju tržnih vrednosti družb. Vsaka družba ima svoje specifične in posebnosti, ki pa jih je pri določanju vrednosti kapitala oziroma lastniškega deleža v družbi potrebno upoštevati.

V dosednji praksi pri davčnih zavezancih, ki so ustrezno dokazovali vpliv omenjenih dejavnikov na vrednost kapitala ob odsvojitvi, je davčni organ ob ustreznih listinskih dokazilih v veliko primerih tudi sledil navedbam davčnih zavezancev in izdal odmerno odločbo v skladu z davčno napovedjo zavezanca, čeprav ni bila izdelana ocena pooblaščenega ocenjevalca vrednosti podjetij.

9 Predlagane rešitve v zvezi z določanjem ustrezne vrednosti kapitala in obdavčenjem

9.1 Predlagane rešitve za davčne zavezanec v zvezi s preverjanjem in ugotavljanjem vrednosti ob odsvojitvi kapitala (poslovnega deleža)

Kadar pride do odsvojitve kapitala oziroma deleža v družbi in ta predstavlja obdavčljivo transakcijo, je potrebno za davčne namene vedno presojati ali pogodbeno vrednost ustreza tudi vrednosti, ki bi se dala doseči v prostem prometu. Ta vrednost je opredeljena kot primerljiva tržna vrednost kapitala. Davčni zavezanec bo v davčni napovedi kot vrednost ob odsvojitvi navedel pogodbeno vrednost, ki jo je dogovoril s pridobiteljem kapitala. Običajno je to tudi vrednost, ki jo odsvojitelj prejme kot nadomestilo za odsvojeni kapital, v našem primeru za delež v gospodarski družbi z omejeno odgovornostjo.

Poseben primer so tudi situacije, ko pride do neodplačne ali podarjene odsvojitve kapitala in se ne uveljavlja odlog ugotavljanja davčnih ugodnosti po 100. členu ZDoh-2. V teh primerih se odsvojitelj in pridobitelj niti ne ukvarjata z vrednostjo ob odsvojitvi, saj to ni predmet transakcije, če gre za darilo ali brezplačni prenos. Vendar je potrebno pri obdavčljivih transakcijah neglede na to, da odsvojitelj ni prejel nadomestila za odsvojen kapital, v davčni napovedi določiti vrednost ob odsvojitvi.

Postavlja se vprašanje, kako lahko zavezanec preveri, ali dogovorjena vrednost ne odstopa bistveno od primerljive tržne cene za primerljiv kapital. V davčnem postopku bo namreč zavezanec v skladu s 76. členom ZDavP-2 moral svoje trditve potrditi z dokazi.

Ena izmed možnosti je, da davčni zavezanec najame pooblaščenega ocenjevalca vrednosti podjetij, ki bo opravil oceno tržne vrednosti podjetja oziroma lastniškega deleža v kapitalu družbe na datum odsvojitve. To predstavlja zlasti v primerih manjših družb relativno visok strošek, ki se giblje od nekaj tisoč evrov naprej. Ocenjeni znesek tržne vrednosti kapitala oziroma deleža v družbi na datum odsvojitve, ki jo oceni pooblaščen ocenjevalec vrednosti podjetij, je ustrezen dokaz v davčnem postopku in primerna rešitev za dokazovanje s strani davčnega zavezanca, kot tudi za uporabo primerne podlage z vidika davčnega organa za odmero davka. Ocena vrednosti se lahko opravi tudi že predhodno in je tako lahko tudi kvalitetna informacija o potencialnih davčnih posledicah, ki bodo nastale v primeru odsvojitve tega deleža.

Enostavnejša možnost je ta, da se izdela bilanca stanja družbe točno na datum odsvojitve kapitala in pregleda višino postavke kapital. Ta postavka je lahko izhodišče za primerjavo med vrednostjo, ki je bila dogovorjena v transakciji. Davčni organ namreč nima vpogleda v tržne vrednosti posameznih podjetij oziroma deležev, zato lahko kot edino merilo uporabi zadnjo objavljeno bilanco stanja, ki je bila javno objavljena na portalu AJPES. Na tem mestu ponovno poudarjamo, da postavka kapital seveda ne pomeni tržne vrednosti kapitala oziroma lastniškega deleža.

V kolikor pogodbeno vrednost bistveno odstopa od vrednosti postavke kapital, je potrebno ugotoviti razloge, ki so privedli do drugačne dogovorjene vrednosti med odsvojiteljem in pridobiteljem. Te razloge je potrebno listinsko dokumentirati in jih uporabiti pri dokazovanju svojih trditev pri davčni napovedi ali pri morebitnih pozivih davčnega organa k pojasnilu odstopanj vrednosti od knjigovodskih vrednosti. Ker velikokrat odsvojitelj kapitala ob vložitvi davčnih napovedi nima več dostopa do dokumentacije družbe, je lahko takšno dokazovanje za pretekle dogodke oteženo. Zato je predlagana rešitev v tem, da se vsa našeta dokumentacija pripravi ob odsvojitvi in je del pogodbe ali druge dokumentacije odsvojitve kapitala (poslovnega deleža v družbi v našem primeru), ter tako pri morebitnem kasnejšem dokazovanju pred davčnim organom ni težav.

9.2 Predlagane rešitve v zvezi s preverjanjem in ugotavljanjem vrednosti ob odsvojitvi kapitala (poslovnega deleža) za davčni organ

Davčni organ izvaja na podlagi predloženih podatkov v davčni napovedi dohodkov iz dobička iz kapitala odmero višine davčne obveznosti za zavezanca. Pri tem opravi tudi kontrolo posameznih vrednosti, ki so navedene v davčni napovedi. Ker ZDoh-2 v 99. členu določa katera vrednost se upošteva pri vrednosti kapitala ob odsvojitvi, davčni organ preverja pred izdajo odmerne odločbe, ali morebiti vrednost iz napovedi odstopa od vrednosti, ki bi se dala doseči v prostem prometu. Ker ni razvitega organiziranega trga z lastniškimi deleži v zaprtih družbah z omejeno odgovornostjo, primerjava z vrednostmi na trgu ni mogoča. Prav tako je otežena primerjava z primerljivimi transakcijami, saj le te niso na voljo v prosto dostopnih bazah podatkov, večinoma pa gre za poslovne skrivnosti, kjer niso poznane okoliščine posla in jih zato tudi ni možno primerjati med seboj.

V praksi se pri davčnem organu orientirajo na knjigovodske evidence družb, ki so objavljene na portalu AJPES. Običajno pregledajo zadnjo objavljeno bilanco stanja, ki je sestavljena konec posameznega koledarskega leta. Kadar ugotovijo, da se vrednost kapitala oziroma deleža v družbi ob odsvojitvi, ki je navedena v davčni napovedi, razlikuje od vrednosti postavke kapital v zadnji objavljeni bilanci stanja, pozovejo zavezanca, da pojasni in dokaže, da je vrednost, ki bi se dala doseči v prostem prometu takšna kot v pogodbi in ne takšna, kot je izkazana vrednost postavke kapital v bilanci stanja. V primeru, ko davčni zavezanec ne more dokazati, da je vrednost iz davčne napovedi tista, ki bi se jo dalo doseči v prostem prometu, davčni organ odloči na podlagi drugih dokazil ali pa vrednosti, ki jih lahko pridobi iz prosto dostopnih bilanc družbe, katere lastniški delež je predmet odsvojitve.

Takšna praksa je vprašljiva vsaj iz naslednjih razlogov:

- datum odsvojitve in datum bilance stanja sta lahko zelo različna, kar pomeni, da se je stanje v družbi lahko že bistveno spremenilo od datuma objavljene bilance stanja. S tem se je spreminjala tudi vrednost postavke kapital. Ob morebitnih medletnih izgubah (na primer), bi lahko bila postavka kapital tudi bistveno nižja, kot v zadnji objavljeni bilanci stanja
- knjigovodska vrednost kapitala v bilanci stanja ne odraža tržne vrednosti kapitala, oziroma deleža v družbi. Iz tega razloga je zelo vprašljiva podlaga za odmerno odločbo, kjer se kot tržna vrednost, oziroma vrednost, ki bi se jo dalo doseči v prostem prometu, uporablja knjigovodska vrednost kapitala.

Ker mora tudi davčni organ na podlagi 2. odstavka 76. člena ZDavP-2 v primeru posega v povečanje ali zmanjšanje davčnih obveznosti dokazati dejstva, na podlagi katerih davčna obveznost nastane ali ne nastane, bi bilo potrebno odločanje v tovrstnih postopkih urediti tako, da bi davčni organ lahko odločbe izdajal na podlagi tržnih podatkov.

Davčni organ bi tako lahko za vsako odmerno odločbo na področju lastniških deležev v družbah z omejeno odgovornostjo, kjer ni podatkov o tržnih vrednostih takega kapitala, opravil oceno tržne vrednosti na dan odsvojitve kapitala. To bi lahko zagotavljali z zaposlitvijo ustreznega strokovnjaka, ki bi posedoval licenco Slovenskega inštituta za revizijo za vrednotenje podjetij ali pa bi te storitve izvajali zunanji izvajalci, ki imajo zaposlene pooblašcene ocenjevalce vrednosti podjetij. Tako bi z neodvisno oceno tržne vrednosti pridobili ustrezno podlago, s katero so v odmerni odločbi upoštevana določila iz 99. člena ZDoh-2 glede vrednosti kapitala ob odsvojitvi, če odločba temelji na tržnih vrednostih.

Druga rešitev, ki jo predlagamo, je uporaba delno avtomatiziranih modelov vrednotenja, na podlagi katerih bi davčni organ lahko pridobil informacijo o širšem razponu tržnih vrednosti, ki bi se

avtomatizirano lahko določile na podlagi vnaprej pripravljenih avtomatiziranih modelov vrednotenja. Takšen model bi bilo potrebno razviti s strokovnjaki iz Slovenskega inštituta za revizijo, ter drugimi finančnimi in davčnimi strokovnjaki, s čemer bi se zagotovila osnova za prvi nivo kontrole podatkov iz davčnih napovedi. Menimo, da zaradi kompleksnosti procesa ocenjevanja vrednosti podjetja, natančne ocene tržne vrednosti namreč ni mogoče določiti le z avtomatiziranim procesom.

Kot izhodišče za razvoj takšnega informativnega avtomatskega modela vrednotenja bi lahko koristili javno objavljene tržne mnogokratnike. Eden takšnih javno dostopnih baz podatkov so objavljeni podatki dr. Damodarana, ki objavlja svoje raziskave prosto dostopno na svoji spletni strani: <https://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/>.

Objavljeni so različni tržni mnogokratniki, ki bi se lahko uporabili za izhodiščno informativno določanje vrednosti celotnega kapitala opazovane družbe, na primer mnogokratnik EV/EBITDA, ki izračuna razmerje med celotnim kapitalom družbe in rezultatom iz poslovanja EBITDA. Uporabili bi lahko mnogokratnik za primerljivo panogo ter podatek EBITDA opazovane družbe. S tem bi dobili okvirni podatek, ki bi nakazoval možno tržno vrednost celotnega kapitala opazovane družbe. Seveda so potrebne prilagoditve vhodnih podatkov, da pridobimo primerljive ravni vhodnih podatkov in nato prilagoditve za dolg družbe, presežna sredstva, primerne pribitke in odbitke (npr. za tržljivost in podobno) in drugo po potrebi. Prav tako se je potrebno zavedati, da gre za podatke večjih podjetij, ki kotirajo na borzah in se bistveno razlikujejo od domačih družb. Vendar menimo, da lahko s takšnim poenostavljenim izračunom vseeno ugotovimo okviren razpon vrednosti lastniškega kapitala družbe, ki bi utegnil nakazovati tržno vrednost lastniškega kapitala posamezne družbe. Tak podatek bi potem lahko uporabili na način, da bi podrobneje nadzirali le odsvojitve deležev družb, kjer gre za precejšnja odstopanja od vrednosti iz razpona, ki smo ga pridobili z uporabo mnogokratnikov.

V kolikor bi podatek v napovedi po višini ustrežal vrednosti razpona avtomatiziranega modela vrednotenja kapitala, bi davčni organ lahko izdal odločbo na podlagi podatkov iz napovedi (podlaga bi bila pogodbena vrednost). V nasprotnem primeru pa bi lahko zahteval izdelavo ocene tržne vrednosti s strani pooblaščenega ocenjevalca vrednosti, ki bi izdelal oceno vrednosti lastniškega deleža v skladu z Mednarodnimi standardi ocenjevanja vrednosti, ki bi bila ustrezna podlaga za izdajo odmerne odločbe.

9.3 Predlagane zakonske rešitve

Dokazovanje tržne vrednosti v ZDoh-2 nima natančno opredeljene pravne podlage. Navedeno je le, da "... se za vrednost kapitala ob odsvojitvi šteje primerljiva tržna cena kapitala ..." (99. člen, ZDoh-2). Kdo določi takšno vrednost, način, metodo in druge predpostavke, zakon ne določa. Tako na primer ni določeno, ali je ocena tržne vrednosti kapitala, ki jo opravi pooblaščen ocenjevalec vrednosti, ustrezna podlaga za dokazovanje v davčnem postopku. Prav tako nikjer ni določeno, ali mora takšna ocena biti skladna z Mednarodnimi standardi ocenjevanja vrednosti ali katerimi drugimi standardi. Ker ni nikakršnih omejitev in določil, pravno-formalno ni jasno, katero dokazilo je tisto, ki bo ustrezno za dokazovanje primerljive tržne vrednosti.

Naš predlog je, da se v zakonu ZDoh-2 jasno dopolni besedilo 99. člena, ki bi nedvoumno določalo podlago za dokazovanje tržne vrednosti kapitala. Bodisi je to lahko obveznost izdelave ocene vrednosti s strani pooblaščenega ocenjevalca vrednosti, bodisi s strani katerega drugega strokovnjaka ali organa, ki je primeren za določanje tržnih vrednosti kapitala.

Po trenutni praksi davčni organ kot izhodiščno vrednost upošteva knjigovodsko vrednost kapitala. Ena izmed možnosti natančnejšega določila v 99. členu bi lahko bila tudi v smeri, da se tržna vrednost

upoštevata zgolj takrat, kadar pogodbena vrednost ne dosega knjigovodske vrednosti kapitala. V tem primeru še vedno ostane nedorečeno, kako se dokazuje tržna vrednost, zato bi bilo potrebno poleg tega dodati še določilo o ustreznih dokazilih glede dokazovanja tržne vrednosti. Tržno vrednost bi določal ali pooblaščen ocenjevalec vrednosti podjetij ali drug ustrezen organ ali organizacija, ki zaposluje ustrezno usposobljene strokovne kadre.

Tretja možnost je uvedba zakonskega določila obvezne cenitve kapitala ob odsvojitvi, ki bi bila izvedena s strani pooblaščenih oziroma licenciranih ocenjevalcev vrednosti podjetij. Ob takšnem določilu, bi bil pri vsaki odsvojitvi ovržen dvom o ustrezni vrednosti, saj bi bila vsaka transakcija na ta način preverjena s strani strokovnjakov za ocenjevanje tržnih vrednosti. S tem bi se zagotovilo transparentno izvajanje 99. člena ZDoh-2 in zmanjšalo tveganja za kasnejše sodne spore med davčnimi zavezanci in davčnim organom. Ob določitvi obveznosti izdelave ocene tržne vrednosti, bi dodatno predlagali tudi, da se strošek izdelave ocene vrednosti upošteva kot odbitna postavka davčne osnove ali pa kot postavka, ki zmanjšuje obračunan davek, ki ga mora davčni zavezanec plačati.

Nenazadnje je možno problematiko določitve vrednosti ob odsvojitvi rešiti na ta način, da se v 99. členu termin "tržna vrednost" enostavno nadomesti s "knjigovodska vrednost" kapitala. V tem primeru bo jasno, katera podlaga in v kakšni višini se bo upoštevala. Prav tako so na voljo javno dostopni podatki, ki so na voljo tako davčnim zavezancem, kot tudi davčnemu organu. Takšna vrednost pa bi se uporabila izključno takrat, ko je pogodbena, oziroma nabavna vrednost kapitala nižja od knjigovodske vrednosti kapitala.

Spremembo predlagamo tudi pri upravnem postopku v zvezi s predložitvijo davčne napovedi ob odsvojitvi lastniškega deleža v kapitalski družbi. Aktualna zakonodaja v 326. členu ZDavP-2 določa predložitev davčne napovedi za dohodke iz dobička iz kapitala iz celotnega koledarskega leta, ki se odda šele do 28. februarja v letu po odsvojitvi. Predlagamo, da bi zakonsko uredili določila 326. člena ZDavP-2 glede oddaje davčne napovedi pri dohodku od dobička iz odsvojitve kapitala (lastniški delež v gospodarskih družbah z omejeno odgovornostjo) podobno, kot to velja za odsvojitve nepremičnin. Pri odsvojitvi nepremičnin je na podlagi 3. odstavka 326. člena ZDavP-2 rok za vložitev davčne napovedi 15 dni od odsvojitve nepremičnine.

Predlagamo, da se za odsvojitve lastniških deležev v kapitalskih družbah (podrobneje za deleže v gospodarskih družbah z omejeno odgovornostjo) uvede enak 15 dnevni rok oddaje davčne napovedi za dohodke od odsvojitve deleža. Na ta način bi bili zavezanci zavezani dokazovati svoje trditve v krajšem odmiku od dogodka odsvojitve. Zavezanci namreč mnogokrat kasneje več ne razpolagajo z dostopom do informacij o podjetju, katerega delež so odsvojili, prav tako je zaradi oddaljenosti samega dogodka težje argumentirati in dokazovati takratno situacijo, ki je privedla do oblikovanja pogodbene oziroma transakcijske vrednosti odsvojitve kapitala. Oteženo bo tudi delo ocenjevalca tržne vrednosti kapitala, saj morda ne bo na voljo vsa dokumentacija, ki jo potrebuje za ustrezno izdelavo ocene tržne vrednosti podjetja, ki bi bila v skladu z Mednarodnimi standardi ocenjevanja vrednosti.

SKLEP

V nalogi smo se ukvarjali s problematiko ugotavljanja vrednosti kapitala, podrobneje deleža v gospodarski družbi z omejeno odgovornostjo, ob pridobitvi in odsvojitvi na podlagi knjigovodskih vrednosti in na podlagi tržnih vrednosti. Analizirali smo zakonska določila Zakona o dohodnini in Zakona o davčnem postopku glede določanja vrednosti in postopanja v upravnih postopkih.

Kljub temu, da je v zakonskih določilih jasno določeno, katere vrednosti se upoštevajo pri vrednosti ob pridobitvi in vrednosti ob odsvojitvi, ni jasnih določil glede podlag in virov podatkov, ki bi služili za osnovo določanja posameznih vrednosti. V analizi smo obravnavali dve različni podlagi za ugotavljanje vrednosti, ki se najpogosteje pojavljata: knjigovodska in tržna vrednost kapitala.

Prišli smo do zaključkov, da se tržna vrednost običajno bistveno razlikuje od knjigovodskih vrednosti, saj vrednosti temeljita na različnih izhodiščih. Medtem ko knjigovodske vrednosti temeljijo na statičnih vrednostih sredstev in obveznosti, se tržne vrednosti običajno nanašajo na prihodnje koristi, zlasti na prihodnje proste denarne tokove.

Ugotavljamo, da trg kapitalskih, v našem primeru lastniških deležev z družbami z omejeno odgovornostjo, v organizirani obliki ne obstaja. Transakcije, ki se izvedejo, so izvedene po večini v zasebni domeni in zaradi varovanja poslovnih skrivnosti podrobnosti posla niso znane. Tako tudi ne moremo vpogledati v transakcijske vrednosti nakupov in prodaj tovrstnega kapitala, da bi s tem pridobili izhodiščne vrednosti za primerjavo tržnih vrednosti in podlage za obdavčitev. Borzni podatki večjih družb, ki so uvrščene na organizirane trge vrednostnih papirjev ni moč enostavno primerjati z našimi manjšimi podjetji, saj se družbe pomembno razlikujejo od borznih družb, zato primerjava ne bi bila smiselna. Edina primerjava s tržno vrednostjo je tako prepuščena ocenjevanju vrednosti kapitala oziroma lastniških deležev v družbah. Za to imamo v Sloveniji usposobljene in licencirane strokovnjake, vendar je strošek ocenjevanja vrednosti podjetij relativno visok, predvsem za transakcije majhnih vrednosti.

Davčni organ v praksi še vedno primerja podatke iz davčnih napovedi s knjigovodskimi vrednostmi družb, ki so objavljeni na portalu AJPES. Pri razhajanju vrednosti v napovedi od vrednosti kapitala v zadnji objavljeni bilanci stanja, zahtevajo od zavezanca pojasnila o razlogih za odstopanje ali pa predlagajo izdelavo ocene tržne vrednosti kapitala. V kolikor zavezanec teh pojasnil ali ocene ne predloži, odmerijo davek na podlagi drugih dokazil, ki pa so lahko tudi knjigovodske vrednosti.

Ob obravnavi knjigovodskih vrednosti smo ugotovili, da na vrednost kapitala vpliva veliko faktorjev, ki lahko v nekem trenutku zelo izkrivijo dejansko vrednost lastniškega kapitala. Na primerih smo pokazali, kako lahko določeni dogodki in računovodske prakse vplivajo na vrednosti postavke kapital v bilanci stanja. Prav tako je primerjava vrednosti postavke kapital na datum odsvojitve z bilanco stanja na dan, ki ni datum odsvojitve kapitala, lahko zelo vprašljiva, saj se postavke v bilanci stanja vsakodnevno spreminjajo in se lahko vrednost kapitala že zaradi časovne oddaljenosti primerjane bilance stanja in datuma odsvojitve kapitala bistveno razlikuje. Vsekakor ima določanje vrednosti na podlagi knjigovodskih vrednosti kapitala tudi dobre lastnosti, kot je na primer enostavnost in dosegljivost podatkov na javnem portalu AJPES. Ob tem opažamo, da ni zakonske podlage, na podlagi katere bi lahko odmerili davek ob odsvojitvi deleža v gospodarski družbi na podlagi knjigovodskih vrednosti. Zakonodaja zraven pogodbenih vrednosti navaja kot alternativo le tržno vrednost takšnega kapitala.

Ob pregledu določanja tržne vrednosti kapitala, oziroma deleža v gospodarski družbi, smo preverili najpogostejše metode ocenjevanja tržne vrednosti tujega kapitala za davčne namene. Tudi v praksi se vedno pogosteje uveljavlja težnja, da se za vrednost tovrstnega kapitala predvsem pri odsvojitvi napoti zavezanca na ocenjevalca vrednosti podjetij, ki bi z oceno tržne vrednosti v skladu s pravili

stroke postavil ustrezno osnovo, ki bi bila tudi skladna z zakonskimi določbami. Metode za vrednotenje podjetij so običajno kompleksne in zahtevajo za izvedbo izkušene strokovnjake. Redki davčni zavezanci si lahko sami izračunajo okvirno tržno vrednost, zato je še toliko bolj problematično dejstvo, da zakonsko ni predpisano, kdo je zadolžen za izvajanje ocenjevanja vrednosti kapitala za davčne namene.

Za namen te naloge smo opravili tudi primerjavo na dejanskem podjetju, kjer smo primerjali knjigovodske vrednosti kapitala iz bilance stanja, ter jih primerjali z vrednostjo kapitala, izračunano s pomočjo mnogokratnika, ki se opira na podatke iz tržnih raziskav. Na primeru smo ugotovili, da se lahko knjigovodske in tržne vrednosti bistveno razlikujejo. Prav tako pa smo prikazali konkreten primer slovenskega podjetja, kjer je bila knjigovodska vrednost kapitala v bilanci stanja bistveno višje izkazana, kot je to ocenil pooblaščen ocenjevalec vrednosti podjetij.

Davčni zavezanci morajo biti pri morebitnih odsvojitvah, zlasti prodajah kapitala, kot je delež v gospodarski družbi, pozorni na oblikovanje kupnine. Davčni organ namreč vsebinsko drugače obravnava dodatna vplačila, ki so vezana na doseganje kriterijev v prihodnosti, saj jih obdavčuje kot dividende in ne več kot odsvojitve kapitala. Prav tako lahko predstavlja težavo naknadno uveljavljanje znižanja davčne osnove, če iz naslova kupnine davčni zavezanec ne prejme celotnega zneska, ki je bil predviden ob sklenitvi pogodbe ob izpolnjevanju vseh pogojev.

Glede na naše ugotovitve, smo tudi predlagali rešitve obravnavane problematike v zvezi s težavami pri ugotavljanju ustrezne vrednosti kapitala, predvsem pri odsvojitvi. Rešitve smo predlagali tako z vidika koristi za davčne zavezance, kot tudi za davčni organ in zapisali tudi predloge zakonskih sprememb oziroma dopolnitev.

Davčni zavezanci se morajo glede na dosedanje prakso pravočasno in ustrezno pripraviti na dokazovanje svojih argumentov za izkazovanje vrednosti kapitala z ustreznimi listinskimi dokazi ali pa za oceno najamejo pooblaščenega ocenjevalca vrednosti, ki bo opravil oceno tržne vrednosti kapitala v skladu s pravili stroke.

Za potrebe davčnega organa bi po našem mnenju bilo primerno zaposliti ustreznega strokovnjaka, ki bi posedoval licenco Slovenskega inštituta za revizijo za ocenjevanje vrednosti podjetij in bi tako ob dvomu v vrednost transakcije davčni organ na podlagi izvedene ustrezne ocene izdal odmereno odločbo, ki bi bila tako tudi skladna z zakonskimi določbami. Druga alternativa so predlagani poenostavljeni avtomatizirani modeli vrednotenja, ki bi davčnemu organu nakazali okvir možnih vrednosti in bi bili podlaga za prvo kontrolo vrednosti. Ob odstopanju bi v nadzor in ocenjevanje vrednosti s strani strokovnjaka usmerili le primere, ki bi odstopali iz tega okvirja.

Nazadnje smo pripravili še možne zakonske spremembe, ki bi bile primerne za rešitev omenjene problematike in dilem med uporabo knjigovodskih in tržnih vrednosti. Rešitev vidimo v tem, da se zakonsko določi, kako in kdo določa tržno vrednost kapitala. V nasprotnem primeru, če se zasleduje cilj knjigovodskih vrednosti kot podlaga za določanje vrednosti, pa je enostavno potrebno spremeniti terminologijo v zakonskih določilih, kjer se namesto tržnih vrednosti zapiše knjigovodska vrednost in določi vir podatkov, kot je primeroma javno dostopna baza AJPEŠ.

LITERATURA IN VIRI

1. AJPES, 2024, Izkaz poslovnega izida in Balance stanja za leto 2023 za družbo Avtonet d.o.o., dostopno na: www.ajpes.si
2. Bajuk, V. (2023), Aktualna problematika obdavčitve dobička iz kapitala fizičnih oseb, revija SIRIUS, številka 1/2023.
3. Business Valuation Resources, 2023, DealStats Value Index Digest Q4 2023, dostopno na bvresources.com/dealstats in <https://si-revizija.si/datoteke/ocenjevalci/3234/dvi-q423-digest.pdf>
4. Finančna uprava RS, Finančni urad Dravograd (2023), Poziv za vložitev napovedi za odmero dohodnine od odsvojitve deleža" v zadevi DT 42153-21039/2023-56, 2023.
5. Hierarhija pravil ocenjevanja vrednosti (2024), Ur. l. RS, št. 106/2010, Ur. l. RS št.2/2015, 9. 1. 2015, dostopno na https://si-revizija.si/datoteke/ocenjevalci/1115/hierarhija_pravil-ocv.pdf in <https://si-revizija.si/datoteke/ocenjevalci/961/hierarhija-sprememba-2014-05.pdf>
6. Javornik, S., 2017, Panoge s poudarjeno prisotnostjo intelektualnega kapitala, Gradivo v okviru predavanj Slovenskega inštituta za revizijo za pridobitev naziva Pooblaščen ocenjevalec vrednosti podjetij.
7. Jerman, S. (2019), Pripombe na Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o dohodnini (EVA 2019-1611-0033, z dne 31.07.20219, dostopno na: <https://www.si-revizija.si/datoteke/aktualno/2055/20190731062711.pdf>
8. Kocbek, M. (2017), Revija SIR-IUS, številka 1, strani 65-78.
9. Lušnic, K. (2017), Odbitki in pribitki za obvladovanje, literatura iz predavanj za pridobitev naziva Pooblaščen ocenjevalec vrednosti podjetij, Slovenski inštitut za revizijo.
10. Mikolič, D., 2014, Povzetek poročila o oceni vrednosti podjetja KD d.d. (dostopno na povezavi: <https://seonet.ljse.si/file.aspx?AttachmentID=31677>
11. Odbor za ednarodne standarde ocenjevanja vrednosti (OMSOV, 2021), Mednarodni standardi ocenjevanja vrednosti (MSOV).
12. Podgorelec, P. (2024), Gospodarsko pravo, pravo podjetij in upravljanje podjetij, Gradivo za izobraževanje za pridobitev strokovnih znanj za naziv Preizkušeni davčnik.
13. Pojasnilo FURS, 8.izdaja, februar 2024, DOHODEK IZ KAPITALA; Obresti, dividende in dobiček iz kapitala, dostopno na: https://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Dohodnina/Dohodek_i_z_kapitala/Opis/Obresti_dividende_in_dobicek_iz_kapitala.doc
14. Register Slovenskega inštituta za revizijo, 2024, dostopno na: <https://www.si-revizija.si/ocenjevalci/register>
15. Rižner, A. (2010), Obdavčitev dohodkov od naložb, DENAR, Revija o davkih, št. 2, strani 7-9.
16. Slovenski računovodski standardi 2024 (SRS, 2024), dosegljivo na <https://si-revizija.si/standardi/srs-2024>
17. Sodba Upravnega sodišča št.: I U 1580/2011, z dne 06.12.2011, dostopno na: [https://sodnapraksa.si/?q=id:2012032113043517&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP](https://sodnapraksa.si/?q=id:2012032113043517&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP)

[&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS& submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113043517](#)

18. Sodba Upravnega sodišča I U 524/2020-11, z dne 09.11.2021, dostopno na: [https://www.sodnapraksa.si/?q=revizorja&database\[UPRS\]=UPRS& submit=i%C5%A1%C4%8Di&rowsPerPage=20&page=2&moreLikeThis=1&id=doc_2015081111456727](https://www.sodnapraksa.si/?q=revizorja&database[UPRS]=UPRS& submit=i%C5%A1%C4%8Di&rowsPerPage=20&page=2&moreLikeThis=1&id=doc_2015081111456727)

19. Sodba Upravnega sodišča I U 504/2020-10, z dne 08.12.2022, dostopno na: [https://www.sodnapraksa.si/?q=revizorja&database\[UPRS\]=UPRS& submit=i%C5%A1%C4%8Di&rowsPerPage=20&page=2&id=2015081111467190](https://www.sodnapraksa.si/?q=revizorja&database[UPRS]=UPRS& submit=i%C5%A1%C4%8Di&rowsPerPage=20&page=2&id=2015081111467190)

20. Sodba Vrhovnega sodišča VSRS Sodba X Ips 23/2018, z dne 16.01.2019, dostopno na: [https://www.sodnapraksa.si/?q=izvr%C5%A1ba&database\[SOVS\]=SOVS& submit=i%C5%A1%C4%8Di&showType=div&rowsPerPage=20&page=73&id=2015081111425280](https://www.sodnapraksa.si/?q=izvr%C5%A1ba&database[SOVS]=SOVS& submit=i%C5%A1%C4%8Di&showType=div&rowsPerPage=20&page=73&id=2015081111425280)

21. Sodba Ustavnega sodišča U-I-175/11-12 z dne 10.04.2014, dostopno na: <https://www.us-rs.si/documents/30/63/u-i-175-113.pdf>

22. Sodba Ustavnega sodišča U-I-497/18-17 20.01.2022, dostopno na: <https://www.us-rs.si/odlocba-ustavnega-sodisca-st-u-i-497-19-z-dne-20-1-2022/>

23. The European Business Valuation Magazine, 2024, Volume 3, Issue 1, Fall 2024, dostopno na: https://eacva.com/wp-content/uploads/EBVM_202403_European_Business_Valuation_Magazine.pdf

24. Uradni list RS, št. 66/2019, Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o dohodnini (ZDoh-2V).

25. Viher, I. (2018), Ocenjevanje vrednosti podjetja, zapis dosegljiv na: <https://abeceda-svetovanje.si/wp-content/uploads/2018/12/OCENJEVANJE-VREDNOSTI-PODJETJA.pdf>

26. VSRS Sodba X Ips 218/2017 z dne 16.09.2020, dostopno na: [https://www.sodnapraksa.si/printPdf.php?q=davek&database\[SOVS\]=SOVS&database\[UPRS\]=UPRS& submit=i%C5%A1%C4%8Di&order=changeDate&direction=desc&moreLikeThis=1&id=doc_2015081111441232&rowsPerPage=20](https://www.sodnapraksa.si/printPdf.php?q=davek&database[SOVS]=SOVS&database[UPRS]=UPRS& submit=i%C5%A1%C4%8Di&order=changeDate&direction=desc&moreLikeThis=1&id=doc_2015081111441232&rowsPerPage=20)

27. Zakon o dohodnini (ZDoh-2), Uradni list RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 9/12 – odl. US, 24/12, 30/12, 40/12 – ZUJF, 75/12, 94/12, 52/13 – odl. US, 96/13, 29/14 – odl. US, 50/14, 23/15, 55/15, 63/16, 69/17, 21/19, 28/19, 66/19, 39/22, 132/22 – odl. US, 158/22 in 131/23 – ZORZFS .

28. Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1), Uradni list RS, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15, 15/17, 22/19 – ZPosS, 158/20 – ZIntPK-C, 18/21, 18/23 – ZDU-1O in 75/23.

29. Zakon o davčnem postopku (ZDavP-2), Uradni list RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 32/12, 94/12, 101/13 – ZDavNepr, 111/13, 22/14 – odl. US, 25/14 – ZFU, 40/14 – ZIN-B, 90/14, 91/15, 63/16, 69/17, 13/18 – ZJF-H, 36/19, 66/19, 145/20 – odl. US, 203/20 – ZIUPOPDVE, 39/22 – ZFU-A, 52/22 – odl. US, 87/22 – odl. US, 163/22, 109/23 – odl. US in 131/23 – ZORZFS.